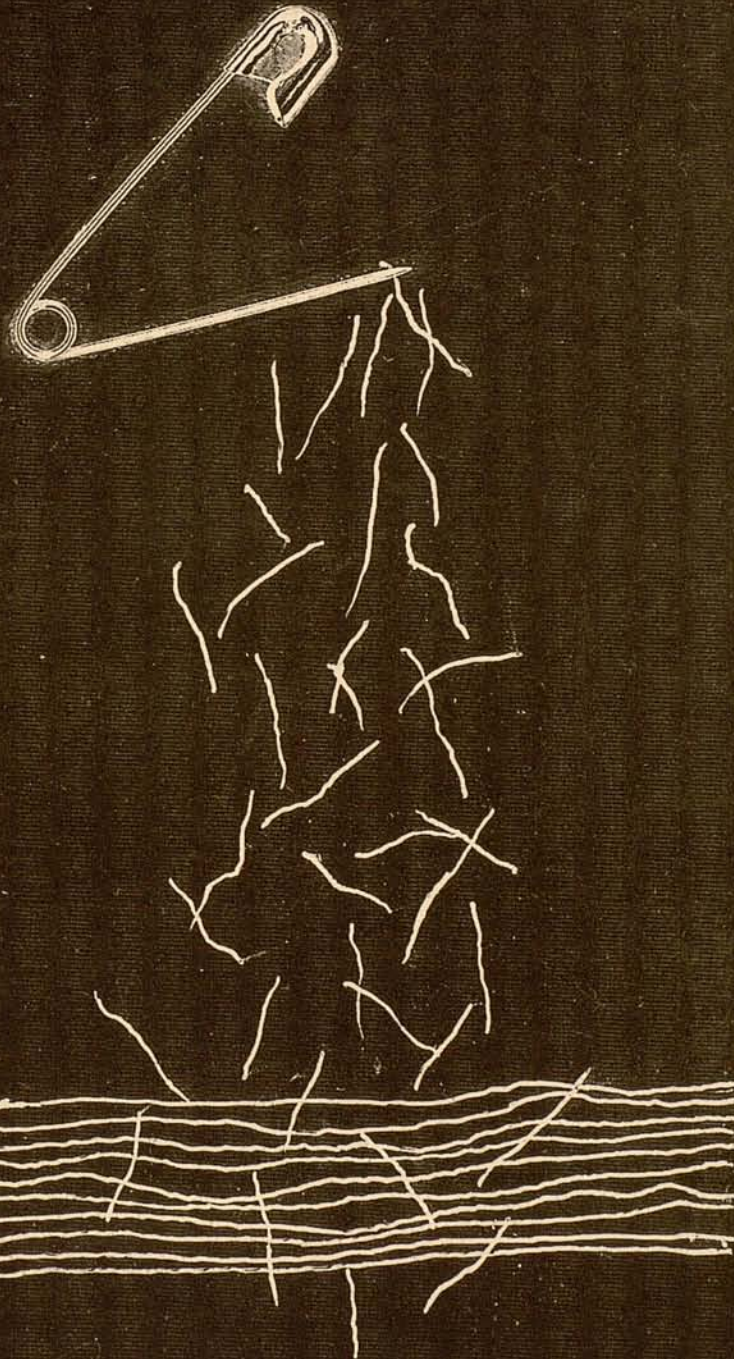

S'Esclop

II època, any IV
3,25 €

Quadern cultural

19

D. SAM ABRAMS
ÒSCAR AQUILERA
DAN ÀNDERSSON
CARMÉ BENNÀSSAR
NEUS CANVELLES
BARTOMEU FIDJ
JOAN FULLANA
VÍCTOR GAVÀ
JOAN GUASP
ALBERT HERRANZ
JEAN-YVES LE GUEN
MARIA ROSA LIABRÉS
DOLORS MIQUEL
JOSEP PIZÀ I VIDAL
JAUME POMAR
MONTSERRAT RODÉS
PERE ROSELLÓ BOVER
ANNIE SALAGER
CRISTÒFOL SERRA
SINTO SERRA
GUILLÉM SIMÓ
ÀNGEL TERRON
MATIES TUIGORES
A. VIDAL FERRANDO
IL·LUSTRACIONS:
JAUME BORDOY
FRANCESC CALVET
COSME COVAS VIDAL
JOAN MARÍ I VIDAL
MARILÚS MIRANDA
ALFONS MUCHA
JOSEP PIZÀ I VIDAL
CHRISTINE ROÉLANDT
SERAFÍ SARD
MIQUEL J. SERVERA
TONI TOMÀS
MAGDALENA VANRELL

Editor: **S'Esclop**
associació cultural

Director:
Joan Fullana
<joanfullana@terra.es>

Consell de Redacció:
Rainelda Palerm
Gaspar Servera
Miquel J. Servera
Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop

Apartat de correus 332
07181 Palmanova (Calvià)

Telefons:
971 - 439209
971 - 693933
Fax:
971 - 734012
<sescllop@hotmail.com>

Publicitat:
639 - 954223

Coberta:
Francesc Calvet

Disseny:
**Joan Fullana &
Miquel J. Servera**

Tractament d'imatges:
**Miquel Ensenyat
Iñaki Macià
Miquel J. Servera**

Impressió:
Loracar SL

Dipòsit legal:
PM-2551-2003

ISSN 1697 - 7300

D. SAM ABRAMS	33
ÒSCAR AGUILERA I MESTRE	20 i 21
DAN ANDERSSON	32
CARME BENNÀSSAR FERRAGUT	8
NEUS CANYELLES	14
BARTOMEU FIOI	3 i 8
JOAN FULLANA	4
VÍCTOR GAYÀ	15
JOAN GUASP	17
ALBERT HERRANZ HAMMER	32
JEAN-YVES LE GUEN	31
MARIA ROSA LLABRÉS	24
DOLORS MIQUEL	5
JOSEP PIZÀ I VIDAL	11-13
JAUME POMAR	18
MONTSERRAT RODÉS	22
PERE ROSSELLÓ BOVER	7 i 24-27
ANNIE SALAGER	30
CRISTÒFOL SERRA	16 i 17
SINTO SERRA	3
GUILLEM SIMÓ	19
ÀNGEL TERRON	34
MATIES TUGORES I GARAU	29-31
ANTONI VIDAL FERRANDO	6 i 7
<i>IL·LUSTRACIONS:</i>	
JAUME BORDOY	6
FRANCESC CALVET	1
COSME COVAS VIDAL	15 i 25
JOAN MARÍ I VIDAL	33
MARILÚS MIRANDA	35
ALFONS MUCHA	26-27
JOSEP PIZÀ I VIDAL	12
CHRISTINE ROELANDT	13
SERAFÍ SARD	36
MIQUEL J. SERVERA	4
TONI TOMÀS	21
MAGDALENA VANRELL	34

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no tornarà els originals no sol·licitats ni sostindrà correspondència sobre els mateixos; la revista tampoc no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors.

S'ha fet un tiratge de 550 exemplars. S'Esclop, Associació cultural no gaudeix del suport econòmic de cap institució privada ni rep ajudes de cap organisme autonòmic o municipal.

Seria bell de néixer molts de pics

A BALTASAR PORCEL

Seria bell de néixer molts de pics
ja que podem morir tantes vegades
i no és acceptable cap mort definitiva.

Seria bell de néixer molts de pics
com felç brolla un brollador
o, més silent, raja la font geliua.

Seria bell de néixer molts de pics
com verb potent que no s'estronca mai,
en epifanies sobtades i distintes.

Seria bell de néixer molts de pics
si l'ànim fos cada cop més net
i descartàssim tanta avorrible mort.

i sobretot -i no és redundància-,
tanta avorrida autòpsia que ho anega tot.
Sí, seria bell de néixer molts de pics.

"SERIA BELL DE NÉIXER MOLTS DE PICS"

Bartomeu Fiol

De CAVE CARMINA CAPE CANE (1998)

Partitura manuscrita de **Sinto Serra**

Bartomeu Fiol

En l'edició de 2004 de la Nit de Santa Llúcia, Bartomeu Fiol va ser guardonat, per la seva obra *Càbales del Call*, amb el «Carles Riba»

Enhorabona!

SINTO SERRA, algunes dades biogràfico-musicals

JACINT SERRA KAPER va néixer l'any 1968 a Palma. És llicenciat en Filosofia i Lletres per la Universitat de les Illes Balears (UIB). Des de fa anys, es dedica al món de la cançó; el seu acostament a la música va començar de manera autodidacta; més endavant, en va fer estudis al Conservatori de Música de Palma.

De ben jove, va enregistrar una maqueta amb vuit temes propis amb guitarra i veu, que després es difongueren per diverses emissores de ràdio de l'Illa. L'any 1985, fou el guanyador del «Concurs de grups i solistes no professionals», celebrat a Petra. També, en aquell mateix any, aconseguí el guardó a la millor lletra en la «Trobada de Cantautors» de Manacor, que havia organitzat la Conselleria de Cultura.

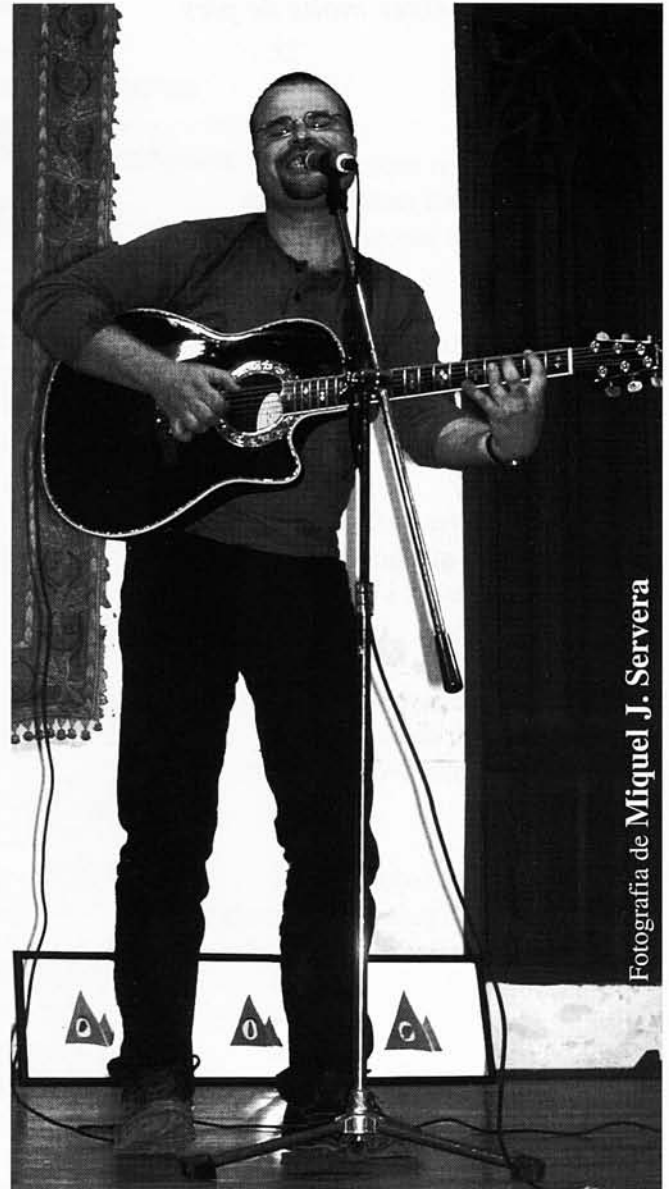
L'any 1986, va editar un *single*, el seu primer disc, per mitjà de la marca discogràfica Blau, produït pel guitarrista i compositor **Joan Bibiloni**. Es quan va aparèixer, per primera vegada, amb el nom artístic de «Sinto Serra».

Des d'aleshores, les actuacions es succeïren arreu de Mallorca, -tant en solitari com acompanyat per altres músics- sense deixar de banda en cap moment el treball de composició i perfeccionament tècnic, sobretot quant a guitarra i veu es refereix.

Els anys 92-93, després de la creació del conjunt *Sinto Serra en grup de cinc*, juntament amb altres músics, va fer recitals i actuacions per pobles i teatres mallorquins: al Teatre Municipal de Manacor, al Centre Cultural "Sa Nostra", al Teatre Principal i a la Sala Mozart de l'Auditori de Palma.

A mitjans dels 90, amb la cooperació del mestre i amic **Manolo Bolao**, va iniciar una nova etapa caracteritzada per la investigació i la formació musicals. I més endavant -durant els anys 96 i 97- començà el treball d'interpretació i composició a Irlanda, tant en solitari com acompanyat pel músic irlandès **Tim Lawler**, amb qui va compartir l'experiència musical d'intercanvi de ritmes i aires diversos. Després d'aquella etapa a l'estranger, tornà a Mallorca i es tornà a centrar en els estudis musicals, compaginant-los amb actuacions diverses, tant en solitari com amb el grup *The Wet Blanket*.

Els darrers treballs de creació musical de Sinto Serra giren entorn de l'obra poètica d'autors mallorquins i estan centrats, principalment, en la poesia de Josep M. Llompart, de qui n'ha fet diverses interpretacions en públic; en va fer una a Búger, en ocasió de l'**Homenatge a Josep M. Llompart**, organitzat per

Fotografia de Miquel J. Servera

Actuació de **Sinto Serra** al
II Vespre de Poesia a Valldemossa

l'**Aula poètica d'ACA i S'Esclop**, i, una altra, en el Teatre del Palau del Rei Sanç, en el marc del **II Vespre de Poesia a Valldemossa**, organitzat per la Delegació local de l'**OCB i S'Esclop**, va interpretar cinc peces del nou repertori de tretze composicions pròpies sobre la poesia llopartiana. El 12 de novembre de 2003, continuant en aquesta nova orientació temàtica, en féu una a **Illa de Llibres** de Palma, - en ocasió de l'**Homenatge a Bartomeu Fiol**, organitzat per **Capaltard i S'Esclop** -, en la que ens oferí la seva versió musical d'alguns poemes de Bartomeu Fiol.

Joan Fullana

L'Homme Fatal

Domini fred de l'ull encès. L'estreta,
freda, galant mirada del vell dandi.
La peringà amb mitja rialleta,
l'agre verí servit amb sucre candi.

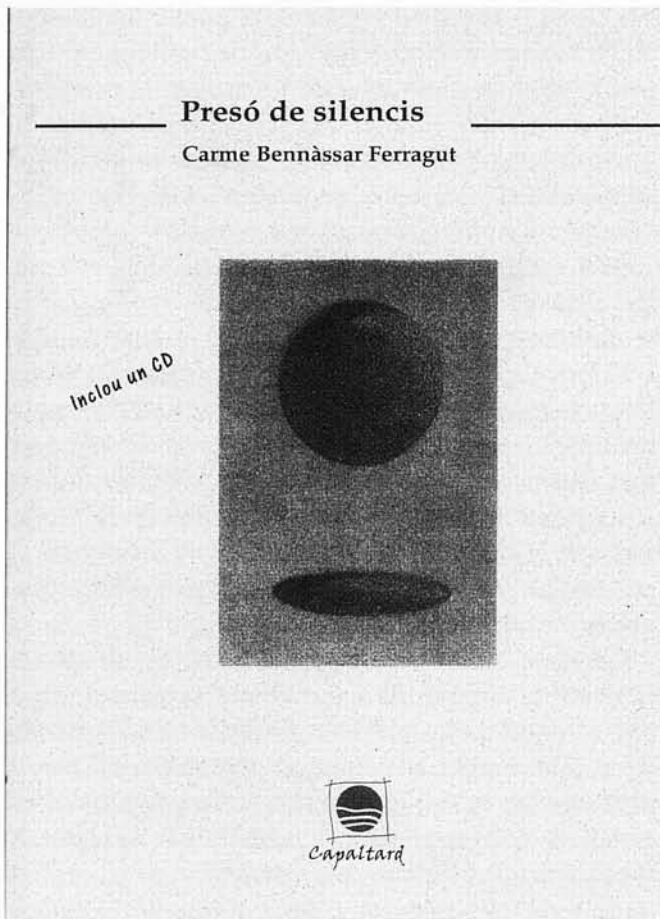
Rebordonit d'esplín i d'ubertat
majestuós, afrodisíac, fred,
la maçonà en un fiblatge estret,
craticular del seu llavi mullat.

El fals amor, funest la barrigà.
Ella esnifà la droga del nores,
i el xeringot endins se l'endinyà.

Hores d'infern, el cor li quedà cuit
d'un fosc dantesc, nores d'un negre espès.
i li florí tombal les flors del buit.

Dolors Miquel

Aquest poema pertany al llibre
Sonets de la Mala Llet

[...] "La poesia [...] és anterior a l'escriptura. Això fa que la millor forma d'editar-la o difondre-la no tengui perquè esser necessàriament la impremta..

L'enregistrament de la parenta pobra/rica de viva veu pot esser considerada perfectament com una manera més genuïna i més fidel de publicar-la, sobretot a hores d'ara amb tots els avantatges tècnics que faciliten tant aquesta tasca".

[...] "Tenint ben en compte totes aquestes circumstàncies, em sembla cosa massa òbvia que cal considerar la poesia com un art eminentment oral. En realitat, un poema de debò no s'escriu, es compon".

[...] "El fet és important per la qualitat del verb de Carme Bennàssar, posada en relleu per la qualitat tècnica de la gravació. Perquè la veu humana encara és més important que la tècnica".

Bartomeu Fiol

Fragments de *La humanitat de la paraula viva*
(«Diari de Balears», 4 de febrer de 2005)

Em seduíres,

llavis de cirera que no he tastat mai,
cireres vermelles i saboroses,
cireres a l'estiu,
sota els estels de la nit,
quan la fresca acompanya.
Com us record!

T'enyor abans de ploure,

quan els núvols toquen les muntanyes
i la foscor ho envaeix tot.

T'enyor quan plou
perquè la frescor de la pluja
em retorna les teves besades.

T'enyor més quan s'ha aturat de ploure,
quan l'olor de la terra banyada puja,
quan l'herba conserva encara
quatre gotes d'aigua.

I llavors, encara més, enyor el teu pas tranquil,
la mirada serena
i la suavitat dels moviments.

T'enyor amb la primera pluja de tardor,
quan ja refresca,
i l'oratge em recorda la teva carícia.

Arribes i pertorbes el meu son.

Allargues la mà i em toques.
Tremol.
Tremol com una fulla a l'alba
que besa la brisa matinera.

Carme Bennàssar Ferragut

De *Presó de silencis*
Capaltard, Palma, 2005

SALVEM
LA
REAL

www.salvemlareal.org

Viatja amb nosaltres

Jaume Pizà

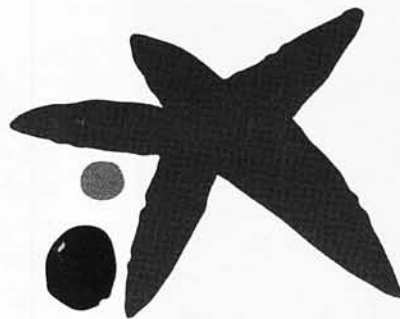
C/ Francesc de Borja Moll, núm. 6, baixos

07003 Palma

Tel. 971 21 45 10 - Fax 971 7198 66

Mòbil 659 498 769

beluga@arrakis.es

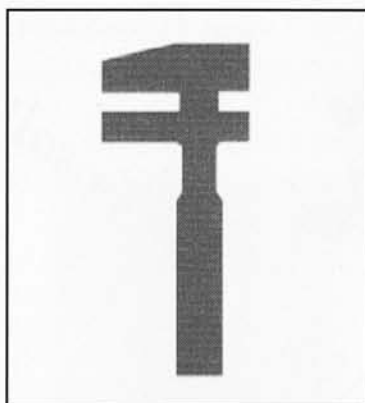

"la Caixa"

**235 Oficines
al seu servici**

*L'oficina de Joan Alcover,
07006 Palma,
al seu servici*

Joan & Pedro

ES TALLER

*CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASASAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA*

Telèfon i fax 971 75 53 65
C/ General Riera, núm. 28, baixos
07003 Palma
Servei de carretera 24 hores
telèfon 971 47 15 38

www.comercialmallorca.com

SAGITARI

llibreria

Llibreria especialitzada
en poesia

www.libreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui
els serveis que posam a l'abast
dels interessats en Poesia i
Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

10e Aniversari
(1994 - 2004)

Servei de venda amb lliurement
contra reemborsament

Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

xabraham@teleline.es

Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca

Pàrquing a 50 metres

L'ENTREVISTA

NEUS CANYELLES I ESTAPÉ (Palma, 1966) és llicenciada en Filologia Hispànica per la Universitat de les Illes Balears i estudià la carrera de piano, tot i que reconeix haver-lo deixat una mica de banda. Des d'una perspectiva universalista de la cultura i la llengua pròpies, ha publicat *Neu d'agost* (Premi «Bearn de Narrativa» 1998, organitzat per l'editorial Di7 i l'Ajuntament de Binissalem), *Els vidres nets i altres contes* (2002) i *Cap d'Hornos* (Premi «Ciutat de Palma» de novel·la, 2002), tots ells elogiats per la crítica. És col·laboradora habitual del diari *Última Hora* i de la revista *Llegir*, i ha estat jurat d'alguns premis literaris com, per exemple, de la primera edició dels Premis «Pollença» de narrativa. M'ha confessat - en veu baixa - que està treballant en una nova novel·la. Des d'aquí, li desitjam tant o més d'èxit que en els tres treballs anteriors.

Josep Pizà i Vidal

-Estimada Neus, com era l'ensenyament que vares rebre?

-Vaig estudiar a un col·legi de monges, el Sagrat Cor. La veritat és que era una escola bastant avançada pel que fa a les tècniques d'ensenyament. D'això me n'he adonat molt de temps després, és clar. Igualment, ara pens també en les mancances, que no tenen a veure amb l'escola en particular, sinó amb l'època que ens va tocar: m'hauria agradat, per exemple, aprendre el català molt abans. A mi m'agradava molt aprendre, anar a l'escola, i crec que aquells anys varen ser molt feliços. Potser jo pertany al grup de persones enamorades de la seva infantesa, la qual cosa crea després molts de problemes.

-Què volies ser de petita?

-Hi va haver unes quantes coses. Entre elles, escriptora.

-Què és, per a tu, la literatura? Per què escrius?

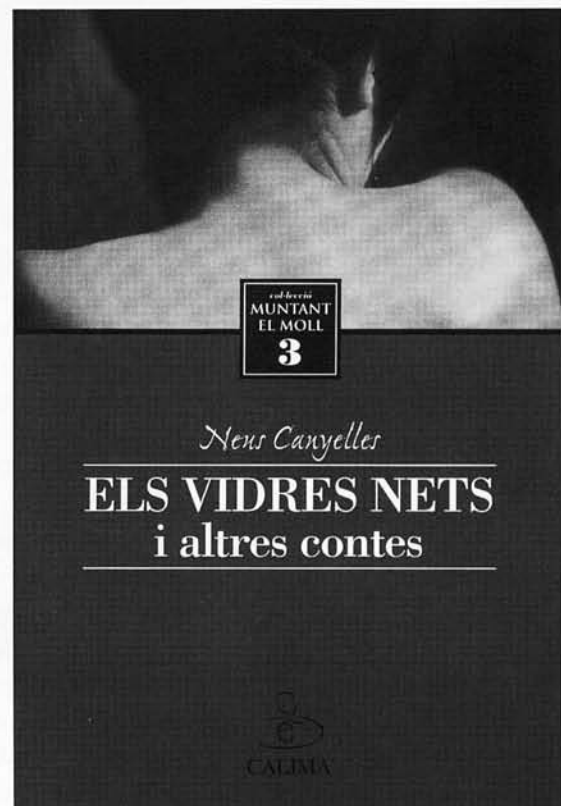
-Mira, crec que he arribat a un punt en què ja no puc separar la meua vida de la literatura, que és una de les poques coses que m'interessen de veres, em salva de la vida quotidiana i de les coses insuportables que ens envolten. Trobar un llibre que m'enganxi i llegir-lo és la glòria. I crec que escric, com ja he dit altres vegades, per ésser lliure. Perquè quan escric no m'importa res. M'oblid de tot. Escric el que vull, som sincera. Per a mi, no hi ha cap altre espai de llibertat possible. No puc evitar escriure. Vaig començar a fer-ho durant els anys de batxillerat i, amb més o menys intensitat, això ja no ha parat. Tenc la sensació que tota la resta de coses les faig fatal.

De totes maneres, com diu Tristano, el personatge de la novel·la de Tabucchi, em sembla que no hi ha hagut cap escriptor capaç de dir per què escriu. I jo tampoc no en som l'excepció.

-Com descobrires la literatura?

-Llegint durant els anys de batxillerat. Una mica tard,

perquè ja m'havia perdut grans llibres escrits especialment per a infants. Però, quan la vaig descobrir, ja no la vaig abandonar. Vaig tenir bons professors, especialment a COU. I després a la facultat. Vaig estudiar Filologia. I també he conegut molts d'autors gràcies a alguns amics de l'ànima. Enyor una mica aquells anys en què em passava els dies a les llibreries i tenia moltes ganes de saber coses. Amb uns amics vàrem crear una revista literària, que es deia *Pandrossou*, i molta gent va voler participar-hi. El meu millor amic, en Josep Palou, i jo enviàvem els nostres originals a les editorials que ens agradaven més, i ens passàvem el dia parlant de llibres i passant-nos les coses que escrivíem. Tot aquest entusiasme es va perdent, és veritat, però ara veig que tot arriba quan és l'hora que arribi. Tanta sort...

Fotografia de Josep Pizà i Vidal

Neus Canyelles

-En què t'inspires a l'hora d'escriure? Com ho fas, per escriure?

-Un dia un amic em va dir que "els meus llibres eren autobiografies; però autobiografies de qui?" Tal vegada perquè, almenys fins ara, els meus llibres formen com un tot en què vida i literatura no es poden deslligar. Jo seria incapaç d'escriure sobre coses que desconec, perquè no me les creuria. No tenc idees, no sé inventar. De vegades, els meus textos neixen del dolor. No dels problemes, perquè amb problemes és molt difícil escriure. M'inspira, per dir-ho d'alguna manera, en el que tenc a prop, en coses que sé. També he escrit relats a partir d'una frase que he sentit; això m'encanta, veure com d'una frase pot néixer una història.

-Què esperes que li passi al lector després de llegir un llibre teu?

-Que li faci pena haver-lo acabat. No és aquest el millor símptoma que li ha agradat?... Bé, sense broma, vaig escriure a *Neu d'agost* que si un dia tengués un lector, voldria que es quedàs a viure en el meu llibre. Això és una exageració, ja ho sé, però encara ara ho pens. Jo ho faig amb els autors que m'agraden especialment, i crec que tots ho feim una mica, amb els nostres autors preferits; no ens n'allunyam gaire.

-Tens un lloc màgic des d'on projectes el teu món interior?

-No. Darrerament he tingut l'oportunitat de visitar molts d'estudis d'escriptors, i encara no n'he vist cap de tan petit com el meu. No tenc ni una "habitació pròpia", que diria Virginia Woolf. Ca nostra és molt petita, i som tres: m'he acostumat a concentrar-me amb la tele encesa o amb música de qualsevol estil. Vaig escriure *Els vidres nets* en un despatx gens acollidor;

tenia les parets blanques i no hi havia finestra. Al racó on treball ara només hi tenc dibuixos de la meua filla i algunes fotografies. Per exemple, en tenc una de Dickens assegut en un jardí i llegint un llibre a les seves filles; és preciosa. I una altra d'Stevenson i la seva esposa a Samoa, amb una corona de flors al cap. Pel que fa al món interior, supòs que acompanya les persones allà on vagin; el context no és essencial.

-Vius o t'agradaria viure de la teua feina literària?

-Sobre aquesta pregunta hi he pensat molt. Abans pensava amb convicció que no; que era millor tenir una feina completament allunyada de la literatura. Ara no n'estic tan segura. El que importa és l'obra escrita, no la situació en què l'has feta. Actualment visc pràcticament de les meves col·laboracions en premsa i revistes, que no és exactament feina literària.

Particularment em compensa. Ara bé, de tranquil·litat en tenc poca... He comprovat que em va bé escriure amb pressió, cosa que abans no sabia, i que no hi ha cap feina que m'agradi tant com l'ofici d'escriure. No sé per què contestar aquesta pregunta m'és tan difícil. En el cas d'un músic o d'un pintor, o en qualsevol altra activitat artística, ningú no es planteja que s'hi vulgui guanyar la vida així; de totes maneres, són pocs els que poden viure'n, d'escriure.

-Et sents còmoda amb el moment que t'ha tocat viure en el món actual?

-No. Però si em preguntassis en quin moment m'hauria agradat viure, tampoc no et sabria donar una resposta. Em sembla que els mals del món sempre són els mateixos i que la vida canvia només en les formes i de cada vegada més ràpidament. Per tant, la millor època, per a mi, és la infantesa, quan és impossible que et for-

mulis preguntes com aquesta. Quan era petita, la vida era perfecta. Hi havia també, com ara, molt de patiment i gent que lluitava, però jo jugava tot el dia...

-Per què hem de llegir? Quins beneficis en treim, de la lectura?

-Per tot, menys per obligació. La lectura ha de ser un plaer, i els que volen llegir troben el camí cap a la literatura. Jo sol llegir contes a la meua filla, però no sé si serà una bona lectora o no. En el meu cas, vaig començar tard a interessar-me pels llibres. Em sembla que els llibres ens fan sentir menys sols.

-Per quin dels teus títols t'agradaria que et recordassin?

-Crec que recordam més els títols que han estat premiats o els que la crítica ha destacat, encara que, en molts de casos, aquests no solen ser els títols preferits dels escriptors. Supòs que el meu llibre més llegit és *Cap d'Hornos*; abans quasi ningú no em coneixia. Per a mi, *Neu d'agost* sempre serà molt especial, i crec que alguns fragments d'aquest llibre són els més ben

escrits de la meua obra. I amb *Els vidres nets* vaig descobrir que el gènere en què em trob més còmoda són els relats breus. Ara bé, esper que em recordin pels que encara no he escrit, és clar...

-I quins són els llibres que recordes?

-N'hi ha molts. Record *L'illa del tresor*, perquè el vaig llegir, per torns i en veu alta, amb la meua mare. Record *Solitud*, de Víctor Català, que em va agradar, perquè crec que va ser la primera novel·la en català que vaig llegir, però, em va crear confusió sobre allò que era la literatura catalana. Però, de totes maneres, aquests no són els meus llibres predilectes, encara que els recordi com a lectures especials, pels motius que acab d'explicar. Entre els meus autors preferits, podria citar Isak Dinesen, Jean Rhys, Truman Capote, Carson McCullers, Dickens, Joseph Roth, Carver, Mercè Rodoreda... Els llibres d'aquests autors són els que record, el moment en què els vaig descobrir i em vaig sentir tan bé.

Josep Pizà i Vidal

Christine Roelandt, *Femme coeur*

RUÏNES

Un dia vaig pensar que, a força d'insistir-hi, havia aconseguit arruïnar la meua vida i que canviar-me de casa no em solucionaria res essencial, però em distreuria d'aquest pensament tan absurd. Tenia doblers per primera vegada i em vaig comprar un pis al centre, petit i barat, també en estat ruïnós.

En menys de dos anys havia perdut l'amor i la feina. I un ovari. Les tres parts més importants del meu cos s'havien desfet com un temple antic en un bombardeig. Tot havia passat molt de pressa, però, en canvi, em semblava que feia molt de temps que vivia en la mateixa situació; com que no sabia com sortir-ne, l'únic que em feia falta era una bona butaca orellera i una cuina tèbia per allotjar-m'hi còmodament.

Em vaig posar en contacte amb un agent immobiliari. Li vaig explicar que acceptaria la casa més petita i vella de què disposés, a condició que tengués claror i pocs veïns. Tampoc no m'importava pujar escales. Quan vaig acabar de descriure com era la casa que necessitava em vaig adonar que estava parlant exactament de la casa on havia viscut els darrers deu anys. Però després vaig pensar que era impossible que anés a parar al mateix lloc. A més, en aquella hi havia una joieria a l'entrada, i tenia unes bústies verdes i estretes que segurament ja no es fabriquen.

Una setmana després em vaig trobar amb l'agent immobiliari en un cafè. Semblava content, però una mica preocupat. Jo tenia moltes ganes de visitar la casa, però ell s'estimà més que en veiés primer unes fotografies.

- Sap què passa? És que no vull que s'espanti. Aquest pis és molt vell i necessita moltes reformes.

Fantàstic. Jo també necessitava moltes reformes. Li vaig dir que no calia que me les mostrés.

- No importa. Anem-hi -vaig repetir.

Però ell va insistir en la seva decisió. Primer miràrem junts les fotografies. Després, si ho volia, aniríem a veure la casa.

Realment la casa feia fàstic. Tenia unes taques negres d'humitat a la paret del menjador i les rajoles del terra no feien joc.

- M'encanta -vaig dir-. No cal que me'n mostri més.

- És un pis molt barat, com ja sap, però les reformes seran cares. Pensi que haurà de canviar totes les canonades, la instal·lació elèctrica i el sanitaris. És un quart sense ascensor. Té molta claror, com vostè va

demanar. Des de la terrassa, que ha tret floridura, es veu Santa Eulària. Crec que també hi arriben els coloms de la plaça Espanya.

L'agent immobiliari es gratà una galta, begué un glop d'aigua i respirà.

- Em sembla que no m'he deixat cap detall.

- I els veïns? - li vaig preguntar.

- No n'hi ha cap.

- Cap? Vol dir que és un edifici deshabitat?

- Sí.

Va beure un altre glop d'aigua.

- Vull veure-la -vaig dir finalment.

Pel camí em vaig recordar de la meua antiga casa. També s'hi veia el campanar de Santa Eulària. Però devia ser ben diferent, en el fons. Pels coloms; abans no s'hi passejaven els coloms de la plaça Espanya.

Avançàrem per carrers estrets i arribàrem a una finca de pedra i balcons de ferro. Era preciosa. A l'entrada hi havia una joieria molt petita. Un home que reparava rellotges assegut a una banqueta em va mirar per damunt d'unes ulleres diminutes i continuà treballant. Començàrem a pujar els esglaons. Hi havia quatre bústies verdes i estretes, cobertes de pols. L'agent immobiliari va dir:

- Haurà d'escriure-hi el seu nom, si se la queda.

Vaig somriure. No sabia si podria pujar. Jo ja havia estat allà. Acabava de mudar-me a la meua pròpia casa. No podia entendre per què sempre em toca una joieria i un àtic sense ascensor. Per què les bústies sempre són verdes i estretes.

Quan obrírem la porta vaig veure una enorme taca negra al sostre.

- Fantàstic! -vaig dir.

Les ruïnes del meu cos s'agitaren. La casa era horrible, però era meua. I també les seves ruïnes. Vaig pensar que m'hi arreceraria còmodament. Vaig sortir a la terrassa. Hi havia un colom de la plaça Espanya. Després vaig entrar i vaig demanar els papers del contracte per signar-los.

Neus Canyelles

D'Els vidres nets i altres contes
dins la col·lecció «Muntant el moll»,
Calima Edicions, Palma (2002)

SOBRA LA LITÚRGIA

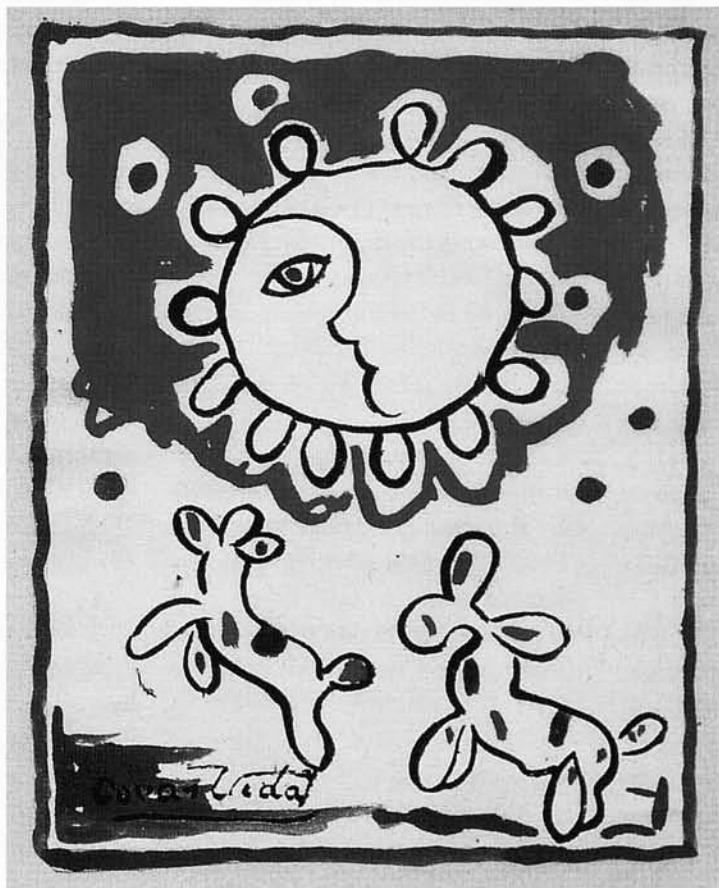
Jugau amb allò que he estotjat tants d'anys,
no us ho prengueu pel dramàtic el que us mostrin els calaixos,
no passeu ànsia de fer lloc en els meus armaris:
esllomau sense pietat els llibres que m'han llegit l'ànima,
deslliurau els meus fetitxes de les cel·les perverses,
féu befa de les andròmines amortallades amb cel·lofana.

Quan el sagrat és mort, sobra la litúrgia.

Víctor Gayà

De *Com la sequera*
Col·lecció Balenguera
Editorial Moll. Palma, 2004

VÍCTOR GAYÀ és l'autor dels llibres de poesia *Com la sequera* (2004), *Petit patit país* (2000) i *Morfologia d'una femme semàntica* (1998) i de les novel·les *Trenc d'alba* (premi «Roc Boronat», 1999), *Víctor Fox* (2002) i, no fa gaire, amb la novel·la [titulada provisionalment] *El cercle enigmàtic* ha guanyat l'«Alexandre Ballester». També ha fet un estudi biogràfic sobre el poeta Jaume Santandreu, *El sexe del profeta*, (1997) i escriví l'assaig humorístic *Manual per protegir-se de mestres i educadors* (1995).

Cosme Covas
Cussos i sol (gouache)

Prologuet a *Fogueró de Guaspires* *

JOAN GUASP, autor de l'original novel·la *El Cavall*, és, a més d'un narrador nat, un encunyador de frases memorables.

Vaig creure'm, quan em va donar a llegir les seves primícies sapiencials, que aquestes no serien tan ingràvides ni tan tenyides de *vis còmica*. La qual cosa és indubtable. Escriu a fuetades, com si fos un estimulador de xarucs. Es veu aviat la seva rebotiga: no vol ser confós amb un teb o un negligent. És un admirador de la paraula de Déu, de la vida extraordinària de Jesús i d'un xinxer de valors autèntics que l'allunyen, encara que ell no ho confessi paladinament, de la visió que sol tenir el bonze burgès.

En el llibre, en un moment, ens descobreix la seva genealogia, fent-nos saber que prové d'una progènie rural i camperola. Ens ho revela amb aquesta observació tel·lúrica: *Provenc d'una família a la qual la padrina pixava de dreta*. El lector no ho llegirà en una ànima limfàtica, debilitada per segles de cultura.

Com qualificar aquest llibre? Jo, sense cap vacil·lació, l'anomenaria llibre de notes i d'aforismes. Notes i aforismes que, a causa de la seva brevetat, fan sempre la impressió de romandre inacabats. Potser no s'haguessin volgut presentar tant nus, però aquí els teniu. Són com una dona que parsimoniosament s'hagués anant despullant de les seves mitges, de la seva roba més íntima, per a romandre en estat virtuosament adàmic.

Naturalment, tot plegat, això de la nota i de l'aforisme és una pura qüestió de forma, encara que força aliada amb el fons.

En una nota, ben igual que en un aforisme, el fons no es pot negligir. A un fons se li ha de donar una forma.

La nota és molt apropiada a l'objecte. Diu poc menys del que vol dir. És força càndida, i confia molt

amb el que diu. Això sí, té la virtut de deixar al lector la llibertat d'arrodonir-la o d'empessolar-se-la així com és. En el fons, una nota és com una campaneta que vol sonar i ressonar.

L'escriptor de notes (que en aquest cas es diu Joan Guasp) és un ésser que rebutja les brides, que va a esperons batuts, que té un gust disbauxat per la llibertat. El que li interessa és fer «notar» això i allò. I gaudeix força de la paradoxa. Per què escriure si no s'ha de fer palesa la nota discordant?

*“En el fons, una nota
és com una campaneta
que vol sonar
i ressonar”*

Joan Guasp té quelcom de l'*humor-bête*, bestiejat, per no dir ruquejat. Es podria fer una llista interminable dels seus aforismes somerins. Només uns quants:

- *Epitafi*: «Aquí no hi jeu ningú, ni tan sols jo».

Més que el ca s'hauria de domesticar l'amo del ca.

No basta ser enginyós: també s'ha de ser enginylloro, enginyelefant, i fins i tot enginyhome.

Jo no hauré viscut una vida, sinó una lumbociàtica crònica.

Els beatos falsos no ofenen Déu: l'emprenyen.

La pasta mentrífica actua de forma diferent a la pasta dentrífica: la pasta dentrífica neteja les dents, i la pasta mentrífica desenfanga la ment.

He comès un acte més vil que robar, odiar i matar: he escrit un llibre.

... ..

A quina mena de glosaire pertany aquest home?

És un anotador que podria recollir un llibre titulat «Notes quasi-diàries». Si més no cada dia, molts són els dies del mes que registren les seves nòtules. Sent un aclaparament interior, una necessitat de dir el que porta a dintre. La mateixa necessitat que té d'exercir el periodisme via article. Malgrat ser un narrador fecund, un redactor de comentaris, Guasp és, més que una altra cosa, periodista. El seu objectiu, encara que ell cregui el contrari, és el de fer arribar al lector normal les grans veritats essencials i la seva aplicació en tots els aspectes de la realitat i la vida.

Guasp confessa que, quan més gaudeix, literàriament parlant, és quan narra o conta, però jo no ho crec així. Al meu parer, el plaer suprem se'l troba en el moment de redactar aquestes nòtules de contrabandista de les lletres, amb les quals passa d'amagatotis no poques rebel·lies. Doncs, aquí on el veieu, el Guasp anotador és una barreja d'ingenuïtat i de denúncia, de rebuig i d'afirmació reivindicativa.

Aquí es mostra més natural i dreturer que a les seves col·laboracions a *Última Hora*, encara que mai no ofereixi un canvi en el seu pensament, per molt diferent que sigui el marc. I això és molt digne de subratllar, perquè la premsa dels nostres dies mostra pocs exemples de tanta precisió moral.

Així les seves *guaspires* són un compendi de la seva doctrina «quasi-diària», caracteritzada per una gran dosi de bon humor. Exemples d'aquest humor que mai no deixa els seus mots són aquests:

*Si et sents culpable ets un idiota.
Si no t'hi sents ets un irresponsable: elegeix.*

Terrible pregunta: Si algun dia jo deixàs d'escriure, qui se n'adonaria?

Balsàmica resposta: Jo mateix.

Hi ha persones que són com les flors del jardí d'Àlicia: sols parlen quan tenen un interlocutor digne.

- Ets feliç? - No, jo sóc humà.

... ..

Tornant a les seves característiques periodístiques, he de dir que sempre hi són presents a les seves *guaspires*. I és que en Guasp, escrigui sobre el que escrigui, pensi amb el que pensi, està sempre, així com resa l'argot periodístic, al peu del canó. Com molt bé diu, des que va esdevenir escriptor, necessàriament s'hagué de prendre en consideració el vegetarianisme. No només el vegetal vivificador, sinó també el periodisme sense el qual no sabria viure. El periòdic és la seva primera càtedra, i l'apunt és la rúbrica del que hagi pogut dir. Tot plegat aquest és l'humanisme dels seus acudits que, per altra part, reforcen el seu esquelet sobrenatural. La convicció plena de que tot quan diu té el seu recolzament en la realitat.

CRISTÒFOL SERRA va néixer a Palma l'any 1922. En la seva família hi havia farmacèutics, metges i mariners; ell no volgué exercir la carrera de dret, a la que semblava destinat. S'inicià en la escritura de ben jove i ho féu en secret. Home de gran erudició, és un amant estudiós de les filosofies orientals, coneixedor de la literatura xinesa i, així mateix, està interessat per l'espiritualitat de Caterina Emmerich i en la tradició satírica anglosaxona, - és un lector àvid de Swift i Blake -, i manifesta afecció per l'obra de Quevedo. Ha tocat diversitat de gèneres literaris i ha fet traduccions. Viu a Ciutat i escriu a mà i amb ploma en el seu reduït estudi, envoltat de llibres, dins un ambient caracteritzat voluntàriament pel silenci i la solitud, des d'on, amb la seva fèrtil imaginació, és el creador inclassificable d'un món literari propi.

JOAN GUASP va néixer l'any 1943 a la vila de Consell (illa de Mallorca). Començà la seva activitat literària escrivint narrativa breu i contes. Ha conreat la novel·la i la narrativa infantil i, com a dramaturg, és l'autor d'un considerable nombre d'obres.

Com a corol·lari final, jo diria que Joan Guasp s'inclou dins la línia dels anotadors: Leopardi, Lichtenberg, Léautaud, Chamfort, Oscar Wilde. Fet i fet que la literatura lúdico-reflexiva mallorquina ofereix una gran escassetat de llibres d'aquest gènere, i menys encara ofereix feixos d'aforismes com el que ens ocupa (a no ser que siguin els *proverbis* lul·lians), el fet de topar-nos amb un llibre com aquest -caracteritzat per l'expressió atapeïda i irremissible-, és tota una troballa.

Posseir dins la literatura catalana un artífex d'aforismes, un innovador d'aquest gènere que es remunta als grecs (Diògenes i d'altres), i es depura amb els romàntics alemanys (Novalis), crec que mereix l'esguard del lector més espavilat.

Cristòfol Serra

Quan ningú no m'escolta sempre tenc la raó.

Saber dir sí converteix l'home en home; saber dir no converteix l'home en superhome.

Una vegada que han aconseguit civilitzar-te, ho han fet per a tota la vida. Estàs perdut.

Tota guerra és una guerra civil, millor dit, incívica.

Allò que s'escriu amb alegria es corregeix amb angoixa.

Jo tenc pocs enemics, i no veig la necessitat de tenir-ne més.

Ni tan sols Crist va poder complir la seva voluntat. (Mat. 23.7).

Vivim sempre a l'exili. Només la mort ens permet tornar a casa.

Quan un va al mercat, allò més difícil de comprar és una unça de dubtes. Almenys se n'ha d'adquirir una lliura.

Si ets diferent, no ho dubtis, ets sospitós.

Només s'hauria de fer ús de l'humor en defensa pròpia.

D'Aforismes (Fogueró de Guaspires)

Joan Guasp

Obra dividida en tres quaderns: *Quadern groc* (1979-1984), *Quadern verd* (1985-1988) i *Quadern vermell* (1989-1992), subdividits en plagues

* Pròleg de Cristòfol Serra a la 1ª edició d'*Aforismes (Fogueró de Guaspires)*, publicat per Lleonard Muntaner, Editor. Palma, 1999. En la salutació als lectors, titulada *Una colla de bons amics*, Joan Guasp escriu: "[...] he d'esmentar les diferents lectures que de les meves *guaspires* n'ha fet Tòfol Serra, vell amic escriptor del temps en que ell publicà en forma multicoopiada el seu memorable *Péndulo*. De fet, fou ell qui primer va posar títol al meu recull: *Mall de guaspires*, per relacionar el foc que es desprenia dels pensaments i per confondre el mot *Mall* amb el *Mai*, que d'aquesta manera és com ho pronunciam a Mallorca, encara que no diem Maiorca. Coses del joc fonètic de la llengua catalana. Però acabarem, a instàncies meves, per titular-lo *Fogueró*, concepte més suggerent del contingut lúdic i festerós del conjunt."

... ..

Aforismes (Fogueró de Guaspires) conté una interessant presentació, -titulada *Beure com les gallines-*, a càrrec del Dr. Francesc Bujosa, catedràtic i professor d'Història de la Medicina a la UIB.

PÒSTUM

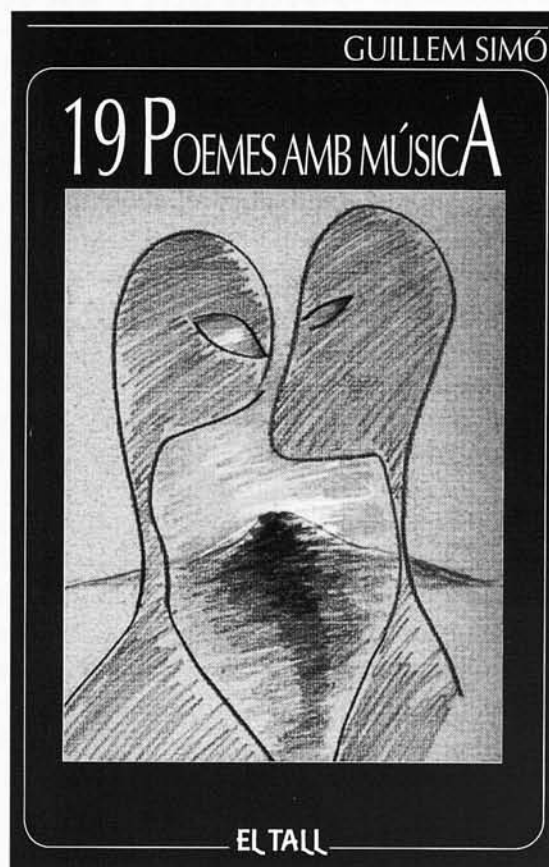
[...] “Tantes vegades inoportuna, la Mort, no ha permès que el bon amic Guillem Simó (Palma 1945-2004) pogués arribar a veure el seu primer i únic llibre de versos *19 poemes amb música*, on aplegava, en síntesi guiada pel bon gust innat, i el llarg procés de cultura, una selecció del seu treball literari, dataada entre el 1973 i el 2000. Vaig ésser afortunat de reprendre, amb ell, acompanyat de la seva esposa **Carme Vidal**, una antiga amiatat que es remunta als primers anys 60. Dins un grup literari grenyal, adolescent, coincidíem, ell i jo, amb **Antoni Ramis Amorós**, **Josep F. López**, **Guillem Frontera**, i no sé si algú més que la memòria ara no diu.”

[...] “Després havien passat molts d'anys que gairebé no ens veiem. Entretant, Guillem Simó s'havia llicenciat en Filologia Catalana a la Universitat de Barcelona, el 1972 [...] Havia treballat en altres direccions: la història literària i la lingüística. Era catedràtic de Llengua i Literatura Catalana a un institut de Palma [...] Arran del nostre reencontre, deu fer poc més d'un any, les coses havien canviat. Estava fart de donar classes i només trobava plaer en una dedicació, ja prou llarga, a l'escriptura, la música i la pintura. Algun tast de sensibilitat havia donat a conèixer a través de *S'Esclop*, però en aquesta triple punta de llança estètica era, pràcticament, un desconegut entre nosaltres. Quan em va mostrar l'original de *19 poemes*, no vaig dubtar a oferir-li la publicació a «La sinya d'El Tall», que ell acceptà il·lusionat. Però volgué que el volum, a més de la poesia i la plàstica, dins l'estil de la col·lecció, incorporàs també partitures i un CD que formaven un tot amb la seva lírica escrita i dibuixada. **Xavier Prohens**, **Xavier Carbonell** i la gent d'ACA col·laboraren generosament en el projecte, i el resultat és un volum en el que no manca res, si no és la impossible mirada viva de l'autor. N'Aquil·les, com jo mateix, es dol d'aquesta fatalitat irreversible”.

Jaume Pomar

Fragments de l'article *Un llibre pòstum*, dins la seva columna *Tertúlia a la Plaça Major*, al «Diari de Balears», publicat el passat 8 de desembre de 2004.

Guillem Simó 1945
2004

Il·lustració de Guillem Simó

Dins flaires matineres de dissabte

Dins flaires matineres de dissabte
creixen reservades il·lusions,
refloreixen les qüestions pendents
talment els vels d'una vetusta aranya.

Dins els paratges de dol on vaguí
rere el trepig d'un pastisser rodó,
l'onejar de les veles retrobava
en les calces i en els mitjons contrits.

Abans d'enfonsar-me en l'espès migdia
cercava clapes fosques d'avions
sobre el teulat, pèls de moix, plomissó,
hoste a les festes d'àtiques formigues.

Guillem Simó

De *19 poemes amb música* (1973-2000)

SI

Si tot, en el fons
 es redueix a sexe
 o a afany de poder,
 els eters banyuts
 i els lacais
 no podem fer altra cosa
 sinó burots a un paper.
 O música rara,
 passada de rosca.

Quina alegria
 si el neguit de no ésser amats,
 si la frustració cruel
 de no ésser poderosos,
 no ens interdiu
 d'agafar la ploma adesiara
 amb apassionada modèstia!
 O de fer sonar el cèmbal,
 encara que sigui tímidament.

(1983)

Guillem Simó

De *19 poemes amb música*
 (1973-2000)

Editat per El Tall Editorial, dins la col·lecció «La Sinia del Tall», (1ª edició octubre 2004). Conté un CD amb les seves composicions musicals interpretades per Xavier Prohens. Alguns del poemes i dibuixos, així com les corresponents partitures, varen ser publicats per Guillem Simó a *S'Esclop* abans de l'edició del llibre.

Si

♩ = 96

Guillem Simó

ENZO

A Magdalena i Joan, que m'encoratgen sempre

Des dels balconets estant, els veïns el veuen arribar cada matí colpejant els contenidors de fems que el seu caminar insegur li va col·locant al davant. Abans, la nit, un abisme amb forma de mancances que ell vol salvar a base de grans dosis d'alcohol. La seva vida, un aroma o un mal hàbit de dies que li estan de sobra.

Diuen al carrer que d'ençà que l'ha deixat la dona, Enzo ha caigut en aquella espiral miserable i ningú, ni ell mateix, mai no ho ha desmentit. Alguns van dir que s'entenia, la dona, amb un antic company de la universitat. D'altres que era una història amb un del treball. Enzo, se'n fot, de si era amb un o amb l'altre, amb tots dos o amb cap, l'únic que l'importa és que ja no la té.

Des dels mateixos balcons que l'observen curiosos i entristits, un dia veieren sortir la dona amb una bossa esquistada, que malgrat la seva minsa mida portava dins un adéu ben gros, i tant, i correns darrere Enzo, que ja duia l'abisme dibuixat a la cara, uns ulls desorbitats d'aquell que sap que la vida se li escapa irremeiablement amb una bossa menuda, del qui és conscient que a partir d'aleshores continuarà respirant només per inèrcia (perquè una cosa és perdre la vida i una altra deixar d'alenar, i són dues coses que no sempre desapareixen juntes).

Enzo, des d'aquell dematí no baixa mai abans del migdia. Si va a treballar o no és un misteri. Unes veus asseguren que demanà la baixa laboral per depressió i que mai no es veu el moment de donar-lo d'alta de nou i altres murmuris juren que el mateix dia que la dona partí arribà, tard, a la feina, i literalment ho envià tot a fer punyetes, el seu superior el primer, perquè per respirar no calia treballar, que passava, que se la bufava, vaja, i que podien ficar-se el lloc i el sou on els cabés, perquè ell, fins aleshores, havia treballat per poder viure i que, a partir d'aquell moment, això no tenia cap sentit.

Ni tan sols recollí les seves pertinences dels calaixos. Sortí espectralment, tal com havia entrat. Els rumors afirmen que, malgrat el número que muntà, de pena que senten per ell un cop assebitats de la causa del seu desvari, no li han tocat res, a l'oficina, esperant que li torni l'enteniment i les ganes de recuperar els seus estris, recoberts ja de pols, car no els hi toquen, per respecte, ni a l'hora de fer neteja.

Així que, un pic iniciada la folia de l'abandonar-se, aquesta s'anà acreixent en tots els aspectes: deixadesa de l'higiene personal, traspalsament dels horaris, menfotisme social. I l'alcohol. Alcohol per oblidar. Oblidar primer la dona, després

les miserables condicions que portava i més després per oblidar-se d'ell mateix, del present i dels orígens.

* * *

Enzo, nascut a Terni, a l'Umbria, Itàlia, i que havia vingut del seu país seguint aquella jove que amb el temps esposaria, ja no hi tornà pus d'ençà la desfeta marital. Ni a Terni, ni a l'Umbra, ni a Itàlia. De fet, i deixant de banda les rondes alcohòliques, no és mogué més del barri.

Encara més, just consumada la desgràcia ja va deixar de contestar les cartes de parents i amics, els quals, esperonats pel llarg silenci, reclamaven senyals que seguia viu. No els donà, els senyals, i allà el donen per mort.

Per a Enzo, Terni eren unes cascades que no es cansaven mai d'abocar-se amb estrèpit i l'Umbra entera una terra ofegada enmig de muntanyes, estreta entre els plecs d'una cartografia de boscos empinats. Amb el fet de conèixer aquella *babysitter* catalana havia tingut l'excusa perfecta per agafar les quatre propietats i partir cercant planures i turons, i mar i cels diàfans. Terni restà com destí de les vacances - d'alguns dies de les vacances, no de tots ni aprop fer-hi- quan enyorava la família i amics d'infantesa i un poc la sensació d'ofeg entre verds foscos.

Una vegada escapat, però, s'havia enamorat del país d'acollida en el mateix grau en què s'enamorà d'aquella excusa que li havia permès escapar. Fins el punt que, si mirava enrere, veia una vida aliena en una terra estranya, i si mirava al davant veia una vida lligada a la seva dona en un país indefugiblement relacionat amb ella. Des que ella ja no hi era, enrere continuava veient la mateixa vida aliena en una terra estranya, però davant no veia absolutament res o, més exactament, veia el no-res. El final, el sens-sentit. Com una brúixola sense agulla.

* * *

Així que amb l'alcohol intenta escapar una altra vegada, aquesta, emperò, sense marcar cap dimenssió geogràfica, llevat dels locals on va a emborratxar-se. Surt la tarda prest i s'endinsa en l'espiral etílica que el torna a casa amb l'alba. Enzo ha renunciat a tot, i tot inclou també la parla. Primer -primer, és clar, vol dir de tot d'una que se n'anà la dona- només conservà dues frases, imprescindibles per sobreviure, però més tard ni això.

Renunciar a la paraula significa així mateix que el bon concepte que tothom tenia d'ell, com a persona amable i oberta, s'hagi esvaït radicalment i els més discrets li adrecen uns esguards de fàstic o desaprovació que ell fa pinta de no percebre, mentre que els més xerraires escampen sempre que poden que això de la beguda ja li ve d'antuvi i que fou el motiu real pel qual la dona l'abandonà. Enzo se n'assabenta de totes aquestes infàmies, però succeeix com amb el treball, que se la bufa, vaja, ja que ell sap ben bé que arribà a aquesta ciutat estrangera i a aquest barri fugint de la claustrofòbia que li provocaven les serralades espesses del seu país i seguint la dona que l'abandonà un dia -ja no recorda exactament quin- amb una maleta esquifida i un fins mai ben gros als llavis. El demés -aquesta passió exaltada de la gent en ficar-se en els afers aliens- era simple retòrica.

Davant, però, hipòcritament li tributen una lleugera inclinació del cap i un acotament lent de parpelles, com si li donessin el condol i suport. I ell -que ha renunciat així mateix a la veracitat- correspon amb un gest idèntic.

És clar que li agradaria explicar-los que ni ell mateix entén com ha pogut caure en un pou tan profund per una causa aparentment tan banal (no hi ha fills per enmig, gràcies a Déu), i que l'Enzo real no és aquest que cerca el suïcidi a càmera lenta i que es desprecia i desprecia al món, sinó que tot és una espècie de presidi diabòlic, pertinaç en els seus mecanismes destructius, que el porta a contracor a ser cada cop menys ell i més les tenebres. Emperò la mateixa xarxa de punxes el manté callat i per no pensar-hi més li fa beure la primera copa, i la segona, i la tercera... Ho explicaria gustós en tornar, si es pogués sostenir dret i si no sabés que davant una persona en tals condicions els demés aprofiten per fer-ne més escarni.

I de la mateixa manera que es veu incapaç de fer l'esforç d'intentar aclarir les coses amb els que li romanen aprop, la peresa el venç també a l'hora de decidir-se a reincorporar-se a la feina o a complir amb els simples afers quotidians, com la compra o la neteja. De fet, la setmana passada no li arren-

cà el cotxe i l'hauria de portar al taller -impossible-; hauria de concertar una cita amb el metge -mai no troba que sigui el moment adequat-; no hi ha res al frigorífic -diàriament compra el menjar.

El pitjor de tot és que un no pot mai escapar-se d'ell mateix, i acumular silencis només vol dir construir els murs més alts i la presó més indestructible.

El pitjor de tot és que l'alcohol et fa capir amb lucidesa tot allò que no marxa, mentre, al mateix temps, és el maleït verí que et redueix en unes condicions pèssimes per provar de fer-ho marxar.

El pitjor de tot és que Enzo vol escapar-se d'ell mateix i ho vol fer amb l'alcohol.

Anys enrere, d'adolescent, fugir era tan senzill com agafar una motxilla i pujar a qualsevol tren dels moltíssims que recorren Itàlia, sobretot una vegada passada la frontera umbra, existint la possibilitat de triar tantes direccions com a la imaginació plagués.

D'adult, les fugues ja són irresponsabilitats i molt més complicades. Hom porta el llast de tot l'aconseguit, gaudit i sofert; i cal, en tot cas, recompondre. Una fuga de l'estil joveçà sense lligams és una garantia de torbament i indignitat.

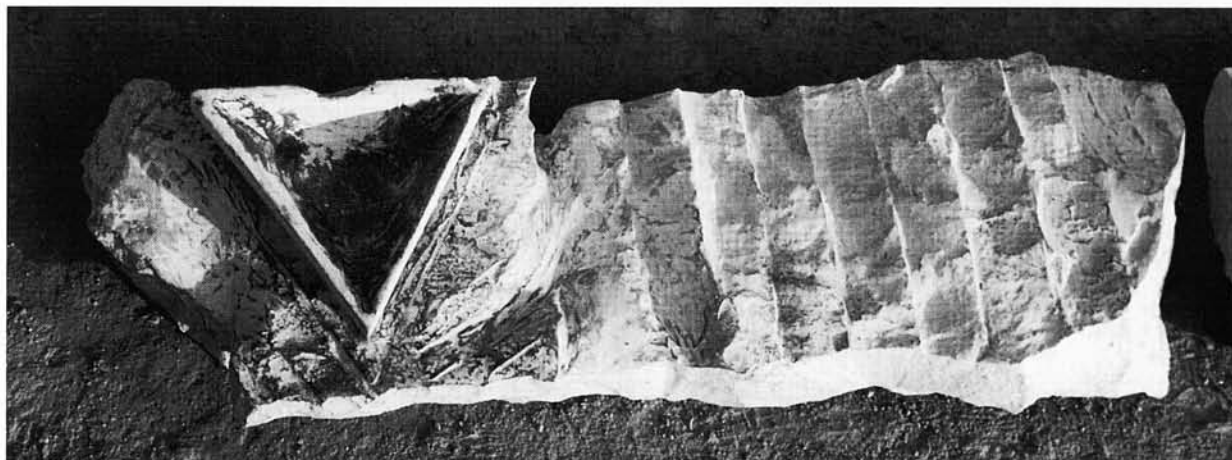
I donar l'esquena a la vida digna vol dir ser correspost amb la mateixa moneda.

Si continua per la mateixa estrada, un d'aquests migdies en què baixi a comprar alguna cosa per portar-se a la boca, Enzo podrà veure com ha criat una moixa dins el seu cotxe. Perquè al cotxe, que va perdent peces dia a dia, li hauran romput un dels vidres laterals; i per allà la gata s'hi haurà enfilat per criar-hi.

Enzo, el matí que fou abandonat sense explicacions, esbucacat i fora de si, tornà del treball, aparcà l'automòbil, i llançà les claus pel clavagueram.

Si continua d'esquenes a la vida digna, hi acabaran criant, segur, els moixos del barri...

Òscar Aguilera i Mestre

Toni Tomàs, escultura

Detall baix un munt de estrelles

Montserrat Rodés

MONTSERRAT RODÉS va néixer a Barcelona. Ha publicat els llibres de poesia: *La set de l'aigua* (1991, Premi «Miquel Martí i Pol» 1990), *Riu d'arena* (1992), *El temps fumeja* (1993), *Escrits en blanc* (1995, Premi «Miquel de Palol» 1994), *Interlínia* (1999) i *Deleàtur* (2002) i actualment treballa en un nou poemari. Ha estat inclosa, entre d'altres antologies, dins *Paisatge emergent. Trenta poetes catalanes del segle XX* (1999), edició a cura de Montserrat Abelló, Neus Aguado, Lluïsa Julià i Maria-Mercè Marçal; *Tenebra blanca. Antologia de poemes en prosa en la literatura catalana contemporània* (2001), edició a cura de D. Sam Abrams; *Sol de sal. La nueva poesía catalana. Antología 1976-2001* (2001), traducció al castellà i edició a cura de Jordi Virallonga. Alguns dels seus poemes s'han traduït a l'alemany, a l'anglès, al castellà, al francès i al txec, i publicats en revistes literàries.

traspàs

Fràgil, l'hora de
no ser-hi. Ser-hi
en colgar la runa.
(Traspasar l'insomni.)

trànsit

Deambulen forasters
per carrers deshabitats.
Una fressa inconfessable
s'adhereix als llavis. (Des
del passat, s'allotgen hostes
a la casa que no hi és.)

només

Ordena aquest caos
—exhausta la pell—
dins l'espai que escapa.
(Amb llavis nocturns,
dicta'm els silencis.)

Del llibre *Deleàtur*.
Barcelona, Edicions Proa, 2002

Montserrat Rodés

Per a informació:
c / Àngel Guimerà, 9-4^a,
Palma, Mallorca.
Telèfon 971 76 42 76
Fax 971 76 42 77

la Germandat
de DONANTS de SANG de MALLORCA

El Banc de Sang es troba en una situació d'emergència, es sol·licita a tots els ciutadans donacions, sobretot del grup O - i dels grups A -, O + i B -. 150 donacions solidàries són necessàries per poder restablir la normalitat

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

Telèfons:

Paco 600 44 44 27

José 607 98 45 97

Toni 607 98 46 97

*Carrer de Son Magraner, núm. 4
Son Espanyol, (07120 Palma)*

Fax 971 43 90 01

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

971 43 84 33

**Taller
aluminio**

NOTES

S'Esclop, Quadern cultural no tornarà cap original que no hagi sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics. El escrits lliurats al consell de redacció -que no excediran l'extensió de tres fulls a doble espai- hauran d'anar signats amb el nom i llinatges i acompanyats del D.I., l'adreça completa del remitent i d'un telèfon de contacte. Si és l'escrit d'un col·lectiu, el signarà, com a mínim, un dels seus components, que se'n responsabilitzarà. Si ens voleu comunicar idees o suggeriments, enviau-nos-los a l'apt. núm. 332, de Palmanova 07181, (Calvià), Mallorca, Balears.

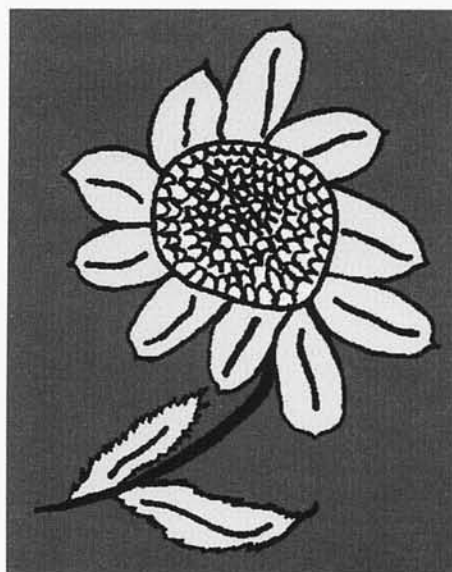
SUBSCRIPCIÓ

S'Esclop, Quadern cultural es pot adquirir per subscripció: 6 números a l'any per 13,50 euros; i és a la venda als quioscs i a llibreries

Anunciau-vos a

**S'Esclop
Quadern cultural**

Espais disponibles per a publicitat
Telèfon 639- 954223

Dibuix col·lectiu d'usuaris de **Gira-sol**
Associació Mallorquina de Salut Mental

Col·laborau-hi, feis-vos-ne socis!

Associació Mallorquina de Salut Mental **Gira-sol**
c /Lope de Vega, núm. 1 - 07013 Palma - Telèfon 971-285123

ARQUETIPUS FEMENINS

“Les experiències del creixement físic i psicològic s'enregistren en l'inconscient col·lectiu en forma d'arquetipus...Un primer arquetipus neix directament de l'experiència de qualsevol al·lota, en aqueixa edat en què comença a adonar-se que ja no és una nina, sinó una dona”.

Manuela Dunn Mascetti, *The Song of Eve*

I- La Sibil·la

La lluna componia paisatges
en blanc i negre.
Només un cor de foc
acoloria l'alta angoixa d'uns murs.
Però trencava l'aire
la teva veu profètica.
Túnica blanca,
el braç assenyalant el cel,
rebutjaves al faune
el do de les flors marcides.
I els llorers creixien en silenci.

II- Irene

Queda tan lluny el temps d'octubre!
Quan la pau dels teus ulls inundava el jardí,
quan el teu pas gràcil trepitjava fulles seques,
quan duies al vestit un regolf de mar.
Alta, esquerpa, admirada.
Avui ets una imatge bruna
de fusta corcada i feta malbé,
però sagrada encara,
vora la solitud de dues palmeres
que somnien rius impossibles,
perduda en la infinitud groguenca
d'un capvespre d'estiu.

III- La Desconeguda

Te n'anares
deixant un rastre de perfum de violetes.
Mai no sabrem res de tu.
Els colors amb què volíem pintar-te
se'ns embullen dins aigua.
T'esmunys
quan estenem cap a tu les mans
i canvies de forma.
Sacerdotessa,
vident,
mare,
hetaira virginal
que a la canícula sembres jardins inútils
en plany per un jove.
Mestra de totes nosaltres,
ens despertes els sentits entre coixins de porpra,
i no caurem en l'oblit
si ens fas trenar adònics i roses.

(Inèdits)

Maria Rosa Llabrés Ripoll

Maria Rosa Llabrés Ripoll

LA POESIA A MALLORCA A L'INICI DEL SEGLE XXI (1) *

Vitalitat d'una lírica

La gran quantitat d'obres poètiques que actualment es publiquen a Mallorca i la poca atenció que reben per part de la crítica literària, juntament amb el desconeixement que se'n té fora de l'àmbit estrictament insular, són, en la nostra opinió, els tres motius principals que justifiquen la redacció d'aquest article. Sens dubte, la poesia és el gènere literari que a Mallorca, en aquest moments, manifesta una major efervescència, amb plantejaments molt diversos -que abracen des del treball de recerca lingüística fins a nous rebrots de l'experimentalisme, des del lirisme procedent de la tradició simbolista fins a la introducció d'elements procedents del surrealisme, des del tractament obert de l'erotisme a la presència dels temes elegíacs més tradicionals (com l'amor, la mort i el pas del temps), etc.- i amb la participació de poetes de generacions diverses. Aquesta riquesa i varietat lírica ha tingut una projecció a l'exterior amb la publicació de les versions en francès i en català-anglès de l'antologia *La poesia a les Balears al final del mil·lenni* (2002) i també es manifesta en la publicació de la revista *S'Esclop*, a càrrec de **Joan Fullana**.

Ara bé, la vitalitat de la nostra lírica no coincideix amb l'atenció del públic lector majoritari, si bé cal notar que les activitats centrades al voltant de la poesia (recitals, lectures i festivals, muntatges teatrals a partir de textos poètics, exposicions, etc.) sovint desperten un major interès que no pas la poesia escrita. A més, en poques ocasions s'ha intentat superar la indiferència - o desconeixença - de la realitat poètica mallorquina per part dels cercles literaris barcelonins. En aquest sentit, cal recordar l'edició per part de l'Editorial Proa de l'obra poètica de **Bartomeu Fiol**, el qual ha aplegat i corregit els seus poemaris en tres volums: *Cants de marina i suburbials* (2000), *Cròniques bàrbares* (1999) i *Canalla lluny de Grècia* (2001). També de Barcelona estant, tot i que sense mantenir cap lligam amb els àmbits literaris de la capital, **Miquel Bauçà** ha continuat oferint-nos la seva obra renovadora amb llibres com *Els estats de connivència* (2001) o *Els somnis* (2003). No és la meva intenció, però, centrar-me en aquests autors, perquè són possiblement els poetes mallorquins actuals més coneguts pels lectors. En canvi, sí voldria parlar d'aquells llibres i d'aquells poetes que, atès el lloc on editen o els trets peculiars de la seva obra, han passat més desapercebuts. Voldria indicar també que aquest article no vol ésser un treball exhaustiu, sinó que només pretén informar de l'existència d'una àmplia producció gairebé desconeguda.

Nous fruits dels poetes dels anys 70

Alguns dels poetes que es varen donar a conèixer a principis dels anys 70 continuen produint una obra d'interès, que, de vegades, ha adquirit un caràcter recopilatori i actualitzador. En aquest sentit, hem de parlar de l'aparició d'*Els mapes del desig* (2001), de **Damià Pons**, un dels poetes que feia més temps que no treia cap poemari. El volum reuneix la seva poesia editada fins ara, a la qual afegeix una sèrie de peces inèdites o publicades en llocs dispersos. Igualment, *Poemes visuals d'Andreu Terrades* (2003) aplega tota la producció de poesia visual d'aquest artista plàstic, tant llibres (o suites) fins ara desconeguts (*El temps opac*, 1994; *Garonda*, 1995; etcètera), com obra exposada fa temps (*Darrer mariner*, 1977) o editada (*Palma, 9 Km.*, 1977). Precisament, **Andreu Terrades** va treure a la llum fa poc un d'aquests llibres de poesia visual, *Silencis de Migjorn* (2000), que narra el captiveri dels presoners francesos a l'illa de Cabrera durant la Guerra del Francès i que ens submergeix en l'exploració de sentiments humans com la por, l'esperança, la solitud, la frustració, etcètera.

Una atenció especial ens mereix el nom de **Joan Perelló Ginard**, el qual fa poc, després de vint-i-dos anys de silenci, va donar a conèixer el poemari *Carasses* (1997), al qual han seguit recentment *La set del viatger* (2001) i *Sal de Migjorn* (2002). Aquestes obres fan palès que Perelló ha estat capaç de continuar

Cosme Covas

Torbacoques de daus, (1954)
Oli sobre tela damunt taula de fusta

la línia innovadora que caracteritzà la seva poesia als anys 70. *La set del viatger*, per exemple, reflexiona sobre la unió entre poesia i vida, tot entenent-les com un exercici d'ordenació davant el caos i el no-res: així, el paper en blanc i el desert contemplat des de la finestra es converteixen en metàfores de l'horror existencial davant el buit; i el viatge representa alhora la vida i la poesia, una lluita fallida per recuperar els records. A *Sal de Migjorn*, Joan Perelló ens parla a la vegada de la terra i de l'amor. La terra natal del poeta es converteix en el símbol de la llibertat i de la puresa anhelades, del desig de meravella, de realitat i de vida. A la vegada, és la metàfora de l'amor carnal, de la sensualitat, de l'exaltació de la felicitat com a respostes davant un món dominat per la negació de l'individu i de la felicitat.

Entre els poetes que començaren als anys 70, també ens hem de referir a la intensa producció poètica de **Miquel López Crespí**: *Perifèries* (2001), *Rituals* (2001), *Cercle clos* (2002) i *Temps Moderns* (2003), a més d'una panoràmica *Antologia (1972-2002)* (2003) elaborada per l'autor mateix. Segurament la poesia és la faceta menys coneguda d'aquest escriptor, que com a narrador i novel·lista ha obtingut un major ressò. De fet, la seva poesia no ha gaudit de la difusió que mereix, ja que sovint ha aparegut en col·leccions i editorials d'un abast força limitat. Aquesta antologia i els darrers poemaris de l'escriptor pobler es caracteritzen per la unitat formal, resultat de seguir una tradició literària «heterodoxa» (Maragall, Salvat-Papasseit, Rosselló-Pòrcel, etc.), que, sobretot, es caracteritza per l'ús del vers lliure i pel to narratiu. Però també els seus poemes recorren uns mateixos temes i motius, com són la memòria del temps històric viscut, la lluita social i política, el cinema - que és central a *Temps Moderns* - i els viatges.

A més, hem de recordar alguns poetes d'aquesta generació i de l'anterior que no es varen donar a conèixer fins als anys 80. Hem referenciar a Rafel Bordoy, Gabriel Florit i Jaume Mesquida. La poesia de **Rafel Bordoy** s'ha enriquit, a partir de la tradició poètica de l'Escola Mallorquina, amb les aportacions de la generació de postguerra (Josep M. Llompart, Miquel Àngel Riera, Blai Bonet, etc.). La presentació de la vida com un viatge esdevé el tema d'*El blau de la distància* (2001), en què alterna el poema en vers lliure amb altres formes, com el poema en prosa o l'ús de la mètrica i de la rima. Aquesta diversitat formal també apareix a *Com un calfred de llum* (2003), on el tema és la vivència de la festa al poble. Lluny del localisme i del caràcter anecdòtic a què el tema triat l'hauria pogut conduir, el llibre uneix dos motius: la festa com a metàfora de la nostra identitat col·lectiva, ame-

naçada de desaparició, i la festa com a imatge de la caducitat de la vida i de la felicitat humanes.

Les dues característiques que, al nostre parer, singularitzen la poesia de **Gabriel Florit i Ferrer** són presents als poemaris *El color de les coses* (2000) i *Restoble* (2001): per un costat, l'ús d'un llenguatge directe, planer i, sobretot, molt genuí; i, per un altre, la presència d'uns temes constants, entre els quals destaca - tot unint-los - la lluita contra la despersonalització que pateix la nostra societat. Però, mentre *Restoble* aplega poemes molt diferents sobre temes també diferents, *El color de les coses* es caracteritza per la unitat formal que li imposa l'ús del poema en prosa.

Amb molt poc temps, **Jaume Mesquida** ha tret a la llum quatre poemaris *El clau* (2001), *En legítima defensa* (2002), *Paraules contra el silenci* (2002) i *Filla de l'Home, filla del Vent* (2003). *El clau* és un recull de vint-i-dos sonets, de temàtica intimista, amb els temes de sempre, en poesia: l'amor, el dolor, la vida, la mort, la felicitat... Però, de la contenció dels sonets d'*El clau*, Mesquida ha passat als poemes

“La poesia és el gènere literari que a Mallorca, en aquest moments, manifesta una major efervescència”

La poesia (1898)

llargs, sovint en vers lliure, tot cercant potser una expressió més directa i cabdalosa. Personalment, ens sembla que l'autor obté millors resultats amb formes més limitades, que l'obliguen a treballar millor l'expressió.

Els poetes de la transició

La promoció sorgida més o menys cap a la segona meitat dels anys 70, entre la mort de Franco i la instauració de la democràcia, està donant a poc a poc els seus fruits. Tot i que aquest grup, a diferència dels autors posteriors, no ha rebut gaire atenció per part de la crítica, aplega poetes tan interessants com Àngel Terron, Antoni Nadal, Miquel Cardell, Miquel Mestre, Josep Nogueroles, Vicenç Calonge, Guillem Rosselló Bujosa, Françoise Mudoy, Salvador Reus, J. C. Llop, etc. **Miquel Mestre**, també narrador i autor teatral, ha publicat els poemaris *El foc del glaç* (2001) i *Llibre d'Aubarca* (2002). El primer, que va obtenir el premi «Ciutat de Palma» de l'any 2000, és una reflexió sobre la relació entre els mots, la realitat i el jo del poeta. Malgrat el rerafons conceptual que hi ha en *El foc del glaç*, els seus poemes es caracteritzen per

oscil·lar entre la gràcia alada de la cançó, l'equilibri del poema mesurat mètricament i l'impacte just i precís del poema breu. *Llibre d'Aubarca* és un apassionat cant d'amor en defensa la terra - entesa, aquesta, en el sentit extens de pàtria - davant les agressions i la pèrdua d'identitat que pateixen tant el nostre entorn com nosaltres. Pel que fa a **Jospep Nogueroles**, cal esmentar els poemaris *La Ciutat Tankada* (2000) i *La caravana de la poesia* (2002). El primer és una col·lecció de cinquanta-vuit *tanka* inspirades en indrets de la geografia mallorquina, especialment de la ciutat de Palma. No es tracta, però, de poesia paisatgística, sinó que aquests breus poemes ofereixen una visió insòlita i crítica dels problemes actuals de l'illa. A més de l'edició impresa, *La Ciutat Tankada* ha estat objecte d'una exposició i de l'edició d'un petit catàleg, que recull vint-i-cinc poemes del Nogueroles il·lustrats amb imatges fotogràfiques trucades de Pino Sturniolo. També tenen un origen «paisatgístic» els poemes de *La caravana de la poesia* (2002), premi «Bernat Vidal i Tomàs» 2002, que recull una col·lecció de sonets sense rima centrats en indrets, personatges i cultures del continent africà. El llibre mostra una nova perspectiva no sols de la realitat africana, sinó també de nosaltres, els occidentals. La visió de Nogueroles és lírica i crítica alhora i, sobretot, ens presenta un món d'una bellesa insòlita. Per altra part, a *Sota la volta de ferro* (2000) **Miquel Cardell** fa referència al pas del temps, al canvi del nostre món i de nosaltres mateixos. Com els llibres anteriors de Cardell, aquest també destaca per l'originalitat i la modernitat de les seves imatges, algunes de les quals prenen com a referent la dèria destructiva del paisatge de la societat mallorquina.

Molts dels poetes nascuts als anys 50 no es varen donar a conèixer fins als anys 80 i 90 i, alguns, més recentment. És el cas de **Vicenç Calonge**, l'admirable activisme del qual en favor de la poesia també ha generat propostes tan interessants com *L'aigua del temps* (2002) i *Cant que s'interroga* (2002). A *L'aigua del temps* Calonge usa la forma de la dècima, amb versos heptasíl·labs i rima consonant, per tal de limitar-se i cercar imatges i rimes noves. Tot i el to popular que implica l'estrofa escollida i el llenguatge quasi col·loquial, el llibre constitueix una meditació sobre el pas del temps i les edats de l'existència. A *Cant que s'interroga* (2002) la poesia mateixa, concebuda per l'autor com un treball a la recerca de la claror, esdevé el punt des del qual el poeta ordena la realitat que l'envolta. No es tracta, però, d'un treball bastit sobre la certesa, sinó que sorgeix precisament del fet de qüestionar-se a si mateixa. A partir d'aquesta premissa, Calonge reuneix un conjunt de peces poètiques que, amb un llenguatge de vegades fragmentari, ens ofereixen una perspectiva insòlita del món més immediat.

Alfons Mucha (1860-1939) *La música* (1898)

Poemes del gest i del silenci (2001), premi «Bernat Vidal i Tomàs» 2001, de **Guillem Rosselló Bujosa**, és un llarg poema dividit en seqüències, la unitat del qual és palesa, tant des del punt de vista formal - en què destaca l'ús d'un llenguatge ric en metàfores - com pel que fa al contingut: això és, una reflexió entorn dels diversos caires de l'existència, sobre l'experiència viscuda des de la infantesa fins al moment present de l'escriptura. En realitat, el llibre és, sobretot, un càntic d'amor, que redimeix i justifica el passat de tota una vida. Per la seva qualitat, destaca *Aigües esquives* (2001), de **Françoise Mudoy**, una obra elaborada amb la calma i amb la seguretat d'aquell que escriu per a si mateix, fruit de la meditació íntima sobre l'experiència. Es tracta d'una poesia que arrela en la lectura dels grans poetes universals, d'abans i de sempre, que ens suggereix i ens comunica una multitud de sentiments, de sensacions i d'estats d'ànim. També és una proposta interessant *Una nit amb Caront* (2003), de **Salvador Reus Belmar**. El llibre forma una unitat amb els dos poemaris anteriors del poeta, *L'apàtrida sota l'escorça* (1996) i *Ja no queden cartoixes a Parma* (1999). Reus demostra el domini del llenguatge poètic, amb l'ús de formes molt heterogènies, però que tenen com a element comú la reflexió personal i un ampli pòsit de lectures, que abasta des dels clàssics antics fins a l'avantguardisme. També hem de parlar de *Quartet* (2002), el primer llibre en català de **José Carlos Llop**, autor mallorquí d'una extensa producció en castellà en prosa i en vers. *Quartet* està format per quatre poemes extensos, que són un homenatge a la ciutat de Palma, a l'illa de Mallorca i, alhora, l'elegia de tot un món desaparegut: el de la infantesa de l'escriptor. Els ecos de l'*Auca* de Rosselló-Pòrcel omplen sobretot el primer poema, *Ronda de nit*, mentre que la ironia i el record autobiogràfic planen sobre les altres tres composicions.

Finalment, ja més a prop dels joves, cal esmentar els noms de Miquel Àngel Lladó, Joan Gomila, Lluc Matas, Maria Rosa Llabrés i Joan Pericàs. La simplicitat poètica de **Miquel Àngel Lladó** i la seva productivitat recent l'han convertit en un dels poetes més coneguts avui, amb llibres com *Illa de Corberana* (2000), *Antull de tu* (2001) i *L'inquí del gel* (2002). A *Illa de Corberana*, dedicat a la mort del pare, evoca, com si es tractàs d'una carta, records i moments de la seva relació amb el seu progenitor, rere els quals plana el tema del buit que deixa la mort dels éssers estimats. *Antull de tu* s'inscriu en una línia de poesia amorosa que aprofundeix en els sentiments

envers la persona estimada, tot defugint tant la simple galanteria com l'erotisme més primari. Es tracta d'una poesia propera a Pedro Salinas i Miquel Àngel Riera, amb els quals Lladó coincideix a concebre la poesia com una reflexió sobre la coneixença eròtica, expressada amb un llenguatge planer i alhora altament connotatiu. *L'inquí del gel* parteix de la seva experiència com a pare d'un infant que pateix un trastorn del desenvolupament. El llibre ens parla del silenci, de l'aïllament i de la incomunicació, però també de l'amor i de la tendresa. La poesia de Miquel Àngel Lladó destaca sobretot per la transparència significativa i per la trans-

missió de l'emotivitat. El poeta cerca el despulament formal, la simplificació i la recerca de l'essencial, la qual cosa el duu a renunciar a la mètrica i a la rima, tot i que en algun moment frega la col·loquialitat i s'acosta perillosament al prosaisme. Lladó explora els significats dels mots i hi fa ressaltar tots els valors connotatius. També *Daltdelvers* (2000), de **Joan Gomila**, és fruit de la necessitat de l'autor de transmetre el seu pensament. El poeta, que també viu la literatura com a actor i director teatral, escriu poesia per expressar les coses que vol dir, amb un llenguatge que és hereu de Miquel Àngel Riera, Guillem d'Efak, Jaume Santandreu, Jaume Vidal Alcover i Blai Bonet. **Lluc Matas** ens ofereix el seu tercer poemari, *Confidències d'aigües* (2001), format per poemes breus que, com flaixos, reflecteixen fragments de la vida i mostren amb ironia l'absurditat del nostre món quotidià. *La interrogació vermella* (2003), de **Maria Rosa Llabrés Ripoll**, també aplega poemes, generalment breus, que ens ofereixen experiències fragmentàries, de motius i èpoques diversos. Per últim, **Joan Pericàs** amb *Puu* (2002) ens presenta una col·lecció de poemes que, d'una manera fragmentària constitueix una reflexió sobre els fets quotidians que formen la nostra existència. Així, hi destaca la segona part del llibre, en què ens parla de l'experiència de la mort del pare.

(Continuarà)

Pere Rosselló Bover

* Publicat a «Serra d'Or»,
núm. 530, (febrer de 2004),
pp. 52-57.

CRISTÒFOL SERRA

entre *Cotiledònia* i els àngels nocturns

Vaig conèixer en Cristòfol Serra, un dia plujós de setembre, a una llibreria de Palma. D'immediat vaig comprendre i entendre que aquest home, misteriós, savi i, sobretot, ermità canviaria a poc a poc el sen-

Em va subratllar la importància de donar a conèixer a Espanya, tota l'obra del poeta Pierre Jean Jouve; la necessitat de traduir-la, ja que la seva poesia era profecia pels propers anys. No en vaig fer cas en aquell moment. No vaig seguir les indicacions d'en Serra, al instant. La disposició a fer-ho, no em va venir fins molts anys després. També em parlà de Michaux, Cocteau, Jabès, Edmundo de Ory, Robayna, Cavafis, Maria Rilke, Eliot i de tant altres, demostrant-me quin gran lector havia estat.

Però, el que interessa remarcar aquí és precisament l'obra pròpia de Serra. Com a traductor, en Cristòfol Serra ha realitzat una feina meticulosa, molt personal i representativa del què ha de ser la labor d'un traductor: fer una segona obra, però sempre respectant l'estil i sobretot els toms peculiars que cada llengua s'ha forjat a poc a poc, al llarg del temps. En Serra, no es limita tan sols, a substituir les paraules, sinó que en fa una nova construcció, omplint de bellesa una frase deixant-hi empremta i, evidentment, el seu propi i inconfusible estil. Em record perfectament, de la seva preocupació per trobar una paraula; i quan anava a veure'l a ca seva, tot el seu ésser es transformava degut a la profunda inquietud, als niris front als dubtes que trobava, ja que sempre vivia amb forces insospitables i intensament la feina de traductor.

Pel que fa a la seva labor de creació, -n'estic segur-, quan va escriure *Viatge a Cotiledònia*¹, ningú ho reconeixia, tothom es devia preguntar que li passava, tothom devia observar aquest comportament estrany, senyal de la genialitat. En realitat, eren els pensaments dels Furis, les accions dels Golindons i les contradiccions del Marimondins que el pressionaven. *Pèndul*² ja no era d'aquest món; mentre que *Auguri Hipocamp*³, feia temps que ja redactava el seu *Diari de Signes*⁴, en el que comentava les peripècies de l'ase⁵, que, per art de màgia, ja no volia saber res més, dels paisatges bucòlics tant estimats d'en Serra, aquest poeta de la paraula que escriu poesia pels àngels nocturns.

EL PAÍS 14 MARZO DE 2002

Babelia

EL EQUIPAJE DE BOLSILLO
KELLER Y BERNHARD INÉDITOS

DEBATE
David Hagglof y Juan Ramón Linares reflexionan sobre la diversidad lingüística y la recuperación de algunas lenguas.

14

ENTREVISTA
Honesto Teitel, que ha cumplido 80 años, evoca su vida profesional y habla del disco que reúne sus mejores piezas.

23

NARRATIVA
Una mente prodigiosa es la biografía del Físel de Ecosofía. John Nash, escrita por la periodista Sylvia Nasar. 12

ARTE
El Whitney organiza la mayor bienal de los últimos 20 años centrada en lo electrónico. 16

TEATRO
Una de las obras de la temporada en Víctor o en el nombre al poder, de Vitez, dirigida por Joan Ollé en el Lliure de Barcelona. 21

Cristòfol Serra con un libro de aforismos, visto por Fernando Viana.

EL AFORISMO

Filosofía en píldoras

El escritor mallorquín Cristòfol Serra publica *Efigies*, una antología de los mejores aforismos, sobre muchos de los cuales reflexiona en una entrevista que ofrecemos en estas páginas. Umberto Eco explica en un artículo este arte de la agudeza y las diferencias entre la máxima y la paradoja. Páginas 2 a 4

Tòfol Serra, a la portada de «Babelia», suplement literari d'«El País». 2 de març 2002

tit de la meva trajectòria literària. Totd'una també, i bastant, parlarem de poesia; i de seguida, de la mateixa manera, me'n vaig adonar que en sabia prou per discutir de qualsevol època. És clar, varem parlar de poesia francesa i, al mateix temps, comentarem, "grosso modo" l'obra poètica de Stevens, Brodsky, Gamoneda i de molts altres.

Maties Tugores i Garau

- Notes:**
- ¹ Tusquets, Barcelona, 1973
 - ² Atlante, Palma, 1957
 - ³ Olañeta, Palma, 1994
 - ⁴ Aucadena, Palma, 1980
 - ⁵ *El asno inverosímil* - Plaza, Palma, 2002

POESIA FRANCESA D'AVUI

ANNIE SALAGER, poetessa nascuda a Paris, és professora de llengua castellana; ha publicat nombrosos llibres de narracions, traduccions i poesies; el darrer d'ells és *Terra Nostra* - Prix Louise Labé 1999 (Ed. Le Cherche Midi). **Annie Salager** és membre de l'Académie Mallarmé i del jurat del premi Kowalski. El crític d'«Aujourd'hui Poème» Jean-Yves Masson n'ha dit: “la poesia de Salager és a vegades barroca o despullada, nodrida de vida i de passió, d'incendis solars, de sortides i de retorns, sempre a l'escolta del món, poesia del “desarmament interior” que inventa l'esperança d'una terra que seria a la fi nostra, la poesia d'Annie Salager és tot això”.

Maties Tugores i Garau

*Avec les autres on parlait
de disperser la peur
de se laver d'urgence
des souffrances animales
je ne sais pas comment
alors j'ai pris un fusil
visé à la cheville
il ne court plus mon beau cheval
il ne saute plus l'obstacle
tout un vigoureux troupeau
avec les autres on ne parle plus
de la terre qui s'est éloignée
invisible derrière les nuages*

*Il y a un ruisseau
mon corps étroit
pour sa musique
et de nuit enfumé
un ruisseau d'énergie
à la clarté de la lune
il luit légèrement
sous ma peau*

*Lune en plein jour
l'espace au loin fonce ver nous
dans mon jardin trop piétiné
qu'ai-je pour faire
un bout de conduite
à sa clarté
des oiseaux inquiets d'un vent incisif
entaillent le sang de la nuit
la cassure où rien ne s'efface
le temps bref la rose au sang noir*

(Inédits)

Amb els altres es parlava
de dispersar la por
de desprendre's amb pressa
dels sofriments animals
no sé com
llavors vaig agafar una escopeta
apuntar al turmell
ja no corre el meu bell cavall
ja no salta l'obstacle
tot un vigorós ramat
amb els altres ja no es parla
de la terra que s'ha allunyat
invisible darrera dels núvols

Hi ha un rierol
el meu cos estret
per la seva música
i de nit fumat
un rierol d'energia
sota la claror de la lluna
brilla lleugerament
sota la meva pell

Lluna en ple dia
l'espai a la llunyania s'abalança sobre nosaltres
dins el meu jardí massa trepitjat
què tinc per fer
un tros de conducta
a la seva llum
ocells inquiets amb un vent incisiu
tallen la sang de la nit
el trencament on res s'esborra
el temps curt la rosa de sang negra

(Inédits)

EL CAMPAMENT DE STRUTHOF...

Silenci! Aquí cap mot pot parlar d'amor,
cap crit
no pot fer esfondrar-se les barricades.

Tot és despullat
fins i tot l'home en sang,
a la meva memòria
portant
fins a la seva mort,
els seus somnis impossibles.

Quins fantasmes,
aquí, dins la calitja de la vesprada,
van a l'atzar,
i no trobant més el camí cap als deus
ni els braços calents i dolços
de la mare o de l'esposa?

Es flagel·la!
Es destrueix la vida,
amb xurriacades,
dins el furor de les còleres vertiginoses.

Llegeixo noms:
aqueixos dels meus amics,
dels meus germans,
caiguts aquí
creient treballar per a la pau.

La pau?
És el més llarg i el més pesat silenci,
és la més temptadora i cruel de les quimeres!

(Inèdit)

Jean-Yves Le Guen

LE CAMP DU STRUTHOF... / Silence! Ici nul mot ne peut parler d'amour, / nul cri/ ne peut faire crouler les barricades. / Tout est nu / même l'homme en sang, / dans ma mémoire / tirant / jusqu'à sa mort, / ses rêves impossibles. / Quels fantômes, / ici, dans la brume du soir, / errent, / ne trouvant plus la route vers les dieux / ni les bras chauds et doux / de la mère ou de l'épouse? / On flagelle! / On détruit la vie, / à coups de fouet, / dans la fureur des colères vertigineuses. / Je lis des noms: / ceux de mes amis, / de mes frères, / tombés ici / en croyant œuvrer pour la paix. / La paix? / C'est le plus long et le plus lourd silence, / c'est la plus tentante et cruelle des chimères!

(Inèdit)

Jean-Yves Le Guen *

* Veure nota biogràfico-literària a *S'Esclop*
«Poesia francesa d'avui», II època - Any II -
(núm. 9, pàgina. 30).

VISA VID KOLVAKTEN

(Mårdberget 14 december 1913)

Svart smyger natten kring stenströdda land -
somna ej, somna icke in!
 Om du somnar kan du väckas av en helvetesbrand
 och den brödlöses sorg skall bli din.

Kring rider vinden, klagande, kall,
 bitande, stickande hård.
 Hän över trädlösa vidder kör i vall
 härjaren från Rolösa gård.

Här vid din brandeld är han from som ett lamm,
 bits ej, rivs ej en gång.
 Mumlar och viskar och smeker sig fram -
 vaggvisemild är hans sång.

Lyssna ej till sången, värna ditt bröd,
 väktare, tills vakten du gjort!
 Snart stiger solen i blodglans röd
 ut de östliga skogarnas port.

Då får du glömma din ödemarxsnöd -
somna ej, somna icke förr!
 Då får du sova och drömma dig död
 bakom kolkojans sotiga dörr.

CANÇÓ DEL VIGILANT DE LA SITJA

(Escrit a Mårdberget el 14 de desembre del 1913)

*Furtiva i negra s'acosta la nit sobre la terra pedregosa-
 No t'adormis, no t'adormis!-
 Si t'adorms et pots despertar dins un infern
 I el dol del famolenc serà el teu.*

*Al teu voltant cavalca el vent queixós,
 Fred, arisc, dur i punxegós.
 Desfermat i lliure sobre els horitzons desarbrats
 Corre el depredador de la granja de Rolösa.*

*Aquí, vora el teu foc, és dolç com un xot,
 No mossega ni tan sols rapinya.
 Murmurant, mussitant i acariciant avança
 Com una cançó de bressol és la seva tonada.*

*No escoltis aquesta melodia, vetlla el teu pa,
 Vigilant, fins que la guàrdia acabi.
 Aviat s'aixecarà el sol de vermell sagnant
 D'entre els portals dels boscos orientals.*

*Llavors sí, podràs oblidar la teva necessitat nascuda
 [de l'erma terra-
 Abans no, no t'adormis abans!-
 Només llavors podràs dormir i somiar-te mort
 Darrera la sutjosa porta de la cabana vora la sitja.*

Dan Andersson

(1888 - 1920), poeta suec.

Traducció d' **Albert Herranz Hammer**

Century plant

*i de full en full
decau l'atzavara,
tot alçant l'orgull
d'aquella flor rara*

Simona Gay

*Your enormous spiny
gray-green sword leaves are now
only a tangled mess
of limp snakes
on the dusty ground
around the towering spike
of bright yellow
branched flower clusters
you spent your entire life
to shoot into the air
over the waste land
on the roadside
as an insolent reminder
that beauty never comes without a price.*

Atzavara

*i de full en full
decau l'atzavara,
tot alçant l'orgull
d'aquella flor rara*

Simona Gay

Les teves enormes fulles
verd gris d'espasa amb punxes són ara
només un munt entortolligat
de serps flàccides
sobre la terra polsosa
al voltant de la tija gegant
amb branques de poms de flors
d'un groc intens
que et vas passar la vida sencera
per desaparar en l'aire
sobre la terra erma
del costat de la carretera
com un recordatori insolent
que la bellesa sempre passa factura.

(Versió de l'autor)

D. Sam Abrams

Joan Marí i Vidal, Paisatge, dibuix a la ploma

Magdalena Vanrell, aquarel·la

EL JARDÍ DEL SEGLE XXI

El jardí és l'expressió de la comunicació de l'home amb la natura, un recinte encerclat on es representa la vida i l'amor de l'home per les coses que l'envolten.

Aquesta imatge del jardí és ben present a la literatura, basta citar-ne dos exemples: el *Gulistán* o *El jardí de les roses* del clàssic poeta persa del segle XII Saadi i el conte de Jorge L. Borges *El Jardín de los Senderos que se bifurcan*.

Hi ha tres models de jardí que ens són ben pròxims. El jardí àrab amb els jocs d'aigua per refrescar l'estiu amb el xiprer portat de Pèrsia, la figuera, el parral i la llimonera. Model que s'ha seguit fins i tot a llocs tan nòrdics com a Postdam, on Frederic el Gran a la casa de camp de "Sans Souci" féu plantar parres i figueres que cal protegir l'hivern amb pantalles de vidre fetes a mena d'hivernacle. Aquest tipus de jardí, amb variacions, és el propi de les grans possessions mallorquines com el de Son Lledó. Cal recordar que als jardins mallorquins hi són presents els ullastres i les mates, l'ullastre com a símbol de Zeus i de la immortalitat, com a mostra de la benignitat de la natura, car els fruits són per als tords i l'ocellam salvatgí. Cal recordar-ho ara que tant agrada als nous rics posar oliveres als jardins; les oliveres -malgrat la bellesa de l'arbre- són per produir per a l'home la branca sagrada que neix del cap de Zeus, l'empelt d'Atenea que alimenta als primats humans amb la saviesa: és un arbre de l'hort, no pas del jardí.

Un dels altres dos models són el francès, la projecció cartesiana de l'espai sobre la natura amb les murtres retallades i la simetria binària característica pròpia, per exemple, dels jardins de Versalles.

Finalment, el darrer model occidental és l'anglès, que ordena la natura i crea el paisatge dissenyant

estanyos i montículs artificials amb aparença de naturals. A mi m'agrada particularment el de Blenheim Palace, on nasqué Churchill, però el de Hyde Park and Kensington Gardens amb el llac artificial Serpentine ple de fauna salvatge és més conegut com a bon exemple ja que es troba al bell mig de Londres. Aquest parc crida l'atenció de tots els nousvinguts; així li succeí a Napoleó III en una visita a Londres i, per això, en creà la rèplica del Bois de Boulogne a París.

Ara es construeix un jardí a Portrack (Escòcia), que participa alhora dels dos darrers models; empra les matemàtiques per al disseny, però ho fa amb l'aparença d'un ordre natural. Tal com Gaudí imitava les formes dels animals o de les plantes als seus dissenys, ara el «Jardí de l'Especulació Còsmica» projecta sobre la terra les idees de l'arquitecte Charles Jencks; aquestes son l'intent de reflectir la ciència, les gran equacions de la Física, les gravitacionals o les de la mecànica quàntica. La superfície del jardí presenta la manifestació topogràfica de l'espai curvilini fins i tot en el seu mobiliari, tanques o escultures amb gust de geometria no euclidiana. És com una simfonia còsmica que intenta reflectir la comprensió que l'home té de l'espai i del cosmos, tot l'esforç per comprendre l'ordre amagat sota l'aparença de l'asimetria fractal.

Caldrà esperar un poc fins que s'obri al públic i poder gaudir-ne d'aquest simbolisme amb la natura, vist des de una perspectiva occidental, però, que remet a la interpretació *zen* que els orientals sempre han contemplat. Ara, de moment, sols en tenim les fotografies d'un llibre recentment publicat. Cal esperar aquesta bona nova del segle XXI que, per altra banda, apareix tan desordenat.

Àngel Terron

CÒPIES DIGITALS

11 X 15 A 0,15 €

PER A MÉS DE CENT CÒPIES I DES DE LA PRIMERA CÒPIA EN 24 HORES

**Som els més barats
del barri amb
la millor qualitat del món**

**Número 1 en
revelat digital**

Des de 1935

Carrer Oms, 47
07003 Palma
telèfon 971 72 14 20

CÒPIES DIGITALS AL MOMENT PER NOMÉS 0,20 € PER UNITAT

S'Esclop

ISBN 84-16977300

Per a S'Esclop, Serafi Sard

AIRE ACONDICIONADO - EQUIPAMIENTO HOTELERO

HUMICLIMA

SERVICIO Y GARANTIA

www.humiclimate.com

ISO 9002

HUMICLIMA - Camí Vell de Bunyola, 39 - Pol. Ind. San Castelló - Palma de Mallorca - Tel. Oficinas 971 431 216 - S.A.C. 971 431 090 - Fax 971 200 228 - 971 754 751 - E-mail: humiclimate@humiclimate.com

KLIMA HOTELS - Avda. 16 de Julio, 53 - Pol. Ind. San Castelló - Palma de Mallorca - Tel. Oficinas y S.A.C. 971 900 390 - Fax 971 900 395 - E-mail: klimahotels@ono.com